Prima pars principalis habet·xxxi·capitula·

Incipit liber de miseria conditionis hūane|editus a lothario dyacono·cardinali sanctoꝝ Sergi et bachi·qui postea Innocencius tercius papa appellat⁹ est·Et diuisus est in tres partes principales et eorundem capitula Prologus·

Omino patri karissimo·p·dei gracia Portuēsi epō·Lothari⁹ indignus romane sedis dyaconus·graciam in pn̄ti & gloriā in futuro·Modicum ocij qd̓ inter multas angustias nuper ea quā nostis occasione captaui|nō ex toto mihi preterijt ociosū|sed ad deprimendam superbiā que caput est omniū vicioꝝ vilitatem hūane cōdicōis vtcūq₃ descripsi·Titulum aūt presentis opusculi vestro nomī dedicaui·Rogans & postulans|vt siquid in ea vr̄a discretio dignū inuenerit diuine gracie totū ascribat·Si vero paternitas vr̄a suggesserit|vilitatem humane nature xp̄o fauente describam·quaten⁹ per hoc ita elat⁹ humilietur·vt p id humilis exalteť·

De miseria condicionis humane Capitulum·i·

Vare de vulua matris mee egressus sum vt viderē laborem & dolorem & cōsumarentur in confusione dies mei·Si talia de se locutus est ille|quem deus sanctificauit in vtero|qualia loquar ego de me·quem mater mea genuit in peccato|heu me dixerim mater mea quid me genuisti filium amaritudinis & doloris·Job|quare non in vulua mortuus sum|egressus ex vtero nō statim perij·Cur except⁹ genibus·lactatus vberibus|natus in combustionē & cibum ignis·vtinā interfectus essem in vtero|vt fuisset mihi mater mea sepulchrum|et vulua eius cōcept⁹ eternus|fuissem enī quasi non essem de vtero translatus ad tumulum·

De miserabili humane condicionis ingressu Ca·ij·

Vis ergo det oculis meis fontē lacrimaꝝ vt fleam miserabilem cōdicionis humane ingressum|culpabilē humane cōuersacionis pgressū|dampnabilem humane

dissolutionis egressum. Consideraui ergo cum lacrimis: de quo factus est homo| quid faciat homo| & quid futurus sit homo sane formatus de terra| conceptus in culpa: & natus ad penam. Agit praua que nō licent| turpia q̄ non decent| vana que non expediunt| fiet cibus ignis| esca vermis| massa putredinis. Exponam illud planius| edisseram plenius formatus est homo de puluere| de luto| de cinere| quodqz vilius ē de spurcissimo spermate. Conceptus in pruritu carnis| ī feruore libidinis. in fetore luxurie| quodqz deterius est in labe peccati. Natus ad laborē timorez & dolorem| quodqz miserius est ad mortē. Agit praua quibus offēdit deū: offendit proximum: offendit seipm Agit turpia quibus polluit famā. polluit psonam. polluit cōscientiam. Agit vana quibus negligit seria| negligit vtilia| negligit necessaria Fiet cibus ignis qui semp ardet & vrit inextingibilis. esca vermis qui semp rodit & comedit immortalis. massa putredinis que semper fetet & sordet horribilis.

De vtilitate materie ex qua formatus est homo. Ca. iij.

Formauit igitur deus hominē de limo tre| q̄ ceteris est indignior elemētis. Planetas et stellas fecit ex igne| flatus & ventos fecit ex aere. pisces & volucres fecit ex aqua. homies & iumēta fecit de tra. Considerans igitur aquealis aq̄tica se vilē inueniet| ɔsiderans aerea se viliorē agnoscet considerans ignea se vilissimū reputabit| nec valebit se parificare celestibus| nec audebit se pferre terrenis. qz parē se iumentis inueniet & similem recognoscet. Ecclesiastes Vnus est hominu & iumētorū interitus & eq̄ vtriusqz ɔditio| et nihil habet homo iumento amplius. De terra orta sunt & in terram pariter reuertentur. Verba sunt ista| non cuiuslibet hominis sed sapientissimi salomonis. Quid est ergo homo nisi lutum & cinis. hinc enim dicit Job ad deum. memento queso qz sicut lutum feceris me| & in puluerem reduces me. Hinc & deus inquit ad hominem Cinis es & in cinerem reuerteris. Comparatus sum luto ait Job & assimilatus sum faville & cineri: lutum efficitur ex aqua & puluere vtroqz manente. Cinis autem fit ex ligno

et igne vtroq3 deficiente· Expressum misteriū ꝗ al's exprimendum Quid ergo lutum supbis? de quo puluis extolleris? Vnde cinis gloriaris?·

De conceptione infantis· Capitulum iiij·

N ad illud forsitan rñdebis | q adam ipe fuit de limo terre format9 | tu aūt ex humano semie ꝓcreatus· At ille fuit format9 de tra ꝗ vgine | tu vero ꝓcreat9 de semine ꝗ inmundo· Job· Quis pōt facere mundum de inmundo cōceptum semie? Quis est homo qui immaculat9 sit | & iustus appareat natus de muliere? Dauid dicēte· Ecce eñi iniqtatibus cōceptus sum & in delictis cōcepit me mat mea· Non in vna tm̄ iniquitate | nō in vno tm̄ delicto | ꝗ in multis iniqtatibus & in multis delictis· In delictis & iniquitatib9 ꝓprijs In delictis & iniquitatib9 alienis· Est eñi duplex cōceptio· Vna seminum & altera naturarum· Prima fit in cōmissis | scđa fit in contractis· Parentes eñi cōmittunt in prima | ꝓles contrahit in secunda· Quis eñi nesciat concubitū & cōiugalem nunq̄ omnio cōmitti sine pruritu carnis | sine feruore libidinis | sine fetore luxurie· Vnde semia concepta fedant maculant et viciantur· Ex quibus anima tandē infusa cōtrahit labem peccati | maculam culpe | sordem iniqtatis· Sicut ex vase corrupto liquor infusus corrumpitur: & pollutum contingens ex ipso contactu polluitur· Habet enim anima tres potentias siue naturales vires· Rationalē vt discernat inter bonum et malum· Irascibilem vt respuat malum· Concupiscibilē vt appetat bonum Iste tres vires tribus oppositis vicijs originaliter corrumpuntur· Vis rationalis per ignorantiam· vt nō discernat inter bonum & malum· Vis irascibilis per iracundiam· vt respuat bonum· Vis concupiscibilis per concupiscentiam· vt appetat malum Prima gignit delictum | vltima parit peccatum | media delictum grauat & peccatum· Est delictum non facere faciendum· Peccatum agere non agendum· Hec tria vicia cōtrahuntur ex carne corrupta per tres carnales illecebras· In carnali quippe cōmertio rōis sopit intuit9 | vt ignorātia seminet

libidinis | irritat᷑ prurit⁹ · vt iracūdia ꝓpaget᷑ · voluptatis saciatur affect⁹ vt ꝯcupiscentia ꝯtrahat᷑ · Hic est tyrann⁹ carnis: fex membrorū · fomes peccati · languor nature · pabulū mortis sine q̊ nēo nascit᷑ · sine q̊ null⁹ morit᷑ | q̄ si qñqȝ trāsit reatu | sem ꝑ tn̄ remanet actu · Johs · Si em̄ dixeri⁹ q̄ pc̄m n̄ hēm⁹ nos ipsos seducim⁹ & veritas in nob n̄ ē · O grauis necessitas & infelix ꝯditio: anq̄ȝ peccam⁹ | peccato ꝯstringim̄ · & anq̄ȝ delinquimus delicto tenem̄ | ꝑ vnum hoiem peccatū in huc mūdum intrauit · & ꝑ peccatū in omēs homies mors ptransijt · An nō patres nostri comederunt vuam acerbam: & dentes filiorum obstupescunt · vt habetur in Ezechiele ·

Quo cibo conceptus in vtero nutriatur · Ca · v ·

Ed attende q̊ cibo ꝯceptus nutriat᷑ in vtero · Profecto sanguine mēstruoso qui cessāt ex femīa p⁹ conceptum · vt ex eo ꝯcept⁹ nutriat᷑ in femia · Qui fert᷑ esse tam detestabil᷑ et īmūd⁹ · vt ex ei⁹ ꝯtactu fruges nō germinēt arescāt arbusta · moriant᷑ herbe · amittāt arbores fet⁹ · si canes inde comederint in rabiē efferant᷑ · Concepti fet⁹ viciū seminis ꝯtrahunt · ita vt leprosi & elephantici ex hac corruptione nascantur · Vn̄ s̄m legē mosaycam in leuitico · mulier q̄ mēstrua patit᷑ reputat᷑ immūda · Et si quis ad m̄enstruatam accesserit iubet᷑ interfici · Ac ꝓpter īmūdiciam mēnstruoꝝ ꝑcipit᷑ · vt mulier si masculum pareret quadraginta · si vero feminā octuaginta diebus a templi cessaret ingressu ·

De inbecillitate infantis · Ca · vi ·

Vare ergo data est misero lux · & vita his qui sunt in amaritudine eius anime · Felices illi qui moriuntur anteq̄ȝ oriantur · Prius mortem sencientes q̄ vitam scientes · Quidam enim tam deformes et prodigiosi nascuntur vt non homines: sed abhominationes potius videantur · Quibus forte melius fuisset provisum si nunq̄ȝ prodijssent ad visū quoniam vt monstra monstrātur & offenduntur ostentui · Pleriq̄ȝ vero diminuti mēbris & sensib⁹ corrupti nascunt᷑ amicorū

tristicia | parentum infamia | propinquorum verecundia · Cum hec ergo particulariter dixerim de quibusdã | cũ generalit͛ oĩs sine sciẽtia sine verbo sine virtute nascamur flebiles · debiles · inbecilles parum a brutis distantes ymmo in multis minꝰ habentes · Nã illa statim vt orta sũt gradiunt͛ · Nos aũt nõ solũ erecti pedibꝰ nõ incedimꝰ · verꝫ etiã incuruati pedibꝰ ñ reptamꝰ

De dolore partꝰ & eiulatu nascẽtis Ca · vij ·

Omnes enĩ nascimur eiulantes & nature miseriam exprimamus · Masculus enim recenter natus dicit a · Femina dicit e · vñ versus · Dicentes e vel a quotquot nascũtur ab eua · in gene · Quid ẽ igit͛ eua nisi eu & a vtrũqꝫ dolentis interiectio est doloris exprimẽs magnitudinẽ · Hinc enĩ añ peccatũ virago · post peccatũ eua meruit appellari · Ex quo sibi dictũ audiuit | in dolore paries | non ẽ dolor sicut dolor parturientis Vnde rachel pre nimio dolore partꝰ interijt | & moriens vocauit nomẽ filij sui benony al's beniamin idest filiꝰ doloris · In libro regũ vxor phinees subitis doloribꝰ irruentibus peperit filiũ ac perijt & in ipo mortis articulo vocauit nomen suũ bichaboth · Mulier aũt vt naufragꝰ cũ parit tristiciã habet | cũ vero pepit masculũ iã nõ meminit pssure ꝓpt͛ gaudiũ quia natꝰ est hõ in mũdo · Cõcepit ergo cũ inmũdicia & fetore | pepit cũ tristicia et dolore | nutrit cũ angustia et labore custodit cum instancia & timore

De nuditate infantis nati Ca · viij ·

Nudus egreditur & nudus regreditur | pauper accedit & pauper recedit · Job · Nudus inquit egressus sũ de vtero matris mee & nudꝰ reuertar illuc · Apostolꝰ · Nichil intulimꝰ in hũc mũdũ haut dubiũ quia nec auferre qd possimꝰ · Si quis aũt ingredit͛ indutus | attende quale ꝓferat indumentũ | turpe dictu | turpius auditu | turpissimũ visu | fedam pelliculam sanguine cruẽtatã | hec est illa materia de qua thamar ait in partu · Quare propter te diuissã est materia | & ob hanc causam vocauit nomen eius phares ·

Qualem fructum producit homo. Ca·ix·

Valis humane conditionis indignitas indigna vilitatis herbas & arbores muestiga· Jlle de se producunt flores frondes· fruct9· & tu de te lentes· pediculos & lumbricos· Jlle de se fundunt oleum vinum & balsamum· & tu de te sputum vrinam & sterc9· Jlle de se spirant suauitatem odoris· & tu de te reddis abhominationem fetoris· Qualis est arbor talis est fruct9 Non enim potest arbor mala bonos fruct9 facere· Quid enim est homo secundum formam nisi quedam arbor euersa· cuius radices sunt crines| truncus est caput cum collo| stipes est pect9 cum aluo| rami sunt vlne cum tibijs· frondes sunt digiti cum articulis· Hoc est folium quod a vento rapitur: & stipula que a sole siccatur·

De breuitate huius vite· Ca·x·

In primordio conditionis humane nongentis annis et ampli9 homines vixisse leguntur| sed paulatim vita hominis declinante| dixit dominus ad noe| non permanebit spiritus meus in homine meternum· quia caro est· eruntque dies illius centumviginti annorum· Quod intelligi potest tam de termino vite quam de spacio penitendi· Extunc enim rarissime leguntur homines plus vixisse| sed cum magis ac magis vita recideretur humana| dictum est a psalmista· dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni· si autem in potentatibus octoginta anni| amplius eorum labor & dolor· Nunc autem ait Job· paucitas dierum meorum finietur breui: dies mei velocius transeunt quam a texante tela succiditur· Idem· Homo natus de muliere breui viuens tempore repletur multis miserijs· Qui quasi flos egreditur & conteritur· & fugit velud vmbra· & numquam in eodem statu permanet· Pauci nunc ad quadraginta· Paucissimi ad sexaginta annos perueniunt·

De incomodo senectutis· Ca·xi·

I quis autem ad senectutem processerit statim cor eius
affligitur | & caput concutitur · languet spūs | fetet an-
helit⁹ | facies rugat̄ | statura curuat̄ | caligāt oculi | va-
cillāt articuli | nares effluūt | & crines defluūt | tremit tactus | &
deperit actus · dentes putrescunt | & aures surdescunt · Senex
facile prouocat̄ & difficile reuocat̄ | cito credit & tarde discre
dit · tenax et cupid⁹ | tristis et querul⁹ | velox ad loquēdū et tar
dus ad audiendū | laudat antiquos | spernit modernos | vitupe
rat presens | cōmēdat preteritū | suspirat & anxiatur | torpet &
infirmatur · Audi oraciū poetam | multa senez circūueniūt inco
moda | porro nec senes cōtra iuuenes glorient̄ | nec insolescāt
iuuenes ꝯtra senē | q2 qđ sum⁹ iste fuit · Erim⁹ q̄nq3 qđ hic ē ·

De labore mortalium Ca · xij ·

Vis ergo nascitur ad volatū & homo nascitur ad labo-
rem · Cūcti dies eius laboribus & erumpnis pleni sūt
nec p noctem requiescit mēs eius & hoc nōne vanitas
Non est quicq̄ sine labore sub sole | nō est sine defectu sub lu-
na | non est sine vanitate sub tpe · Temp⁹ est mora mot⁹ rerū
motabilium | vanitas vanitatū inquit · Ecclesiastes & oīa va-
nitas · O q̄ȝ vana sūt hominū studia | o q̄ȝ diuersa sūt exercicia ·
vnus est tn̄ oīm finis | & idem effectus | labor & afflictio spi-
ritus | occupacō maxima creata est omnibus hominibus & iu-
gum graue sup filios adam | a die exitus de ventre matris eo-
rum | vsq3 in diem sepulture in matrem omnium

De diuerso studio sapientum Ca · xiij ·

Erscrutent̄ sapientes & inuestigent alta celi | lata terre
pfunda maris | de singulis disputēt | de cūctis ptractēt
discant semp vt doceāt · & quid ex hac occupacōe · nisi
laborē & dolorē & afflictionē spūs inuenient? Nouerat hoc ex-
perimēto qui dixerat · dedi cor meū vt scirem prudenciā atq3 do-
ctrinā · errores & stulticiā · & agnoui q̄ esset labor & afflictio
spūs · eo q̄ ī multa sapiā multa sit indignacō · & q addit scien
ciā addit dolorē · licet eīn oporteat indagantē multis insudare

vigilijs & inuigilare sudoribus· Vix tñ est quicq̃ tã vile vix est tã facile qd ad plenũ intelligat & cõprehẽdat ad liquidũ nisi forsan illud pfecte sciat qr nihil scitur pfecte·q̃q̃ ex hoc insolubilis redargutio consequatur· Corpus qd corrũpit̃ aggrauat aĩam & deprimit terrena inhabitacio sensum multa cogitantẽ· Audi quid super hoc senciat salomon· Cũcte res difficiles non potest homo eas explicare sermone· Est homo qui diebꝰ ac noctibus sompnũ nõ capit oculis & nullã operũ dei potest inuenire racõem· & quãto plus laborauerit ad querendum tanto minus inueniet· Defecerunt ergo scrutantes scrutinio· qñ accedit homo ad cor altum & exaltabitur deus· Perscrutator enĩ maiestatis opprimetur a gloria· Qui enĩ magis intelligit magis dubitat· & ille videt̃ sibi plus sapere· qui plꝰ desipit· pars ergo sciẽtie est scire qꝰ nesciat· Fecit autem deꝰ hominẽ rectũ & ipse se immiscuit infinitis questionibus

De varijs hominum studijs Ca· xiiij·

Vrrunt & discurrunt mortales p sepes & semitas· ascẽdunt montes & transcendunt colles· transuolant rupes peruolant alpes· transgrediuntur foueas ingrediuntur cauernas· rimantur viscera terre· pfunda maris incerta fluminis opaca nemoris· in via solitudinis· Exponũt se ventis & imbribus tonitruis & fulminibus· fluctibus & procellis ruinis & pŕcipicijs· Metalla cudunt & conflant· lapides sculpunt & poliũt· ligna succidunt & dolant· telas ordiuntur & texunt· vestes incidunt & consuunt· Edificant domos· plantant ortos· excolunt agros· pastinant vineas· succendunt clibanos· molendina extruunt· piscantur venantur & aucupantur· meditantur & cogitant· consiliantur & ordinant· laxant & ligant· querelantur & litigant· dirupunt & furantur· decipiunt & mercantur· contendunt & preliantur· & innumera talia vt opes congregent· vt questus multiplicent· vt lucra sectentur· vt honores acquirant vt dignitates extollant vt potestates extendant· & hoc quoq3 labor & mentis afflictio est·

Si mihi non creditur Salomoni credatur· Magnificaui inqt in ecclesiastes opera mea | edificaui mihi domos· & plãtaui vineas· feci ortos & pomeria· & cõseui cũctis generibꝫ arborũ· Extruxi mihi piscinas aquarum· vt irrigarem siluam lignorum germinantium· possedi seruos & ancillas multamqꝫ familiam habui· Armenta quoqꝫ & magnos oviũ greges vltra omnes qui fuerũt ante me in iherusalẽ· Coaceruaui mihi aurum et argentum & substancias regum & ꝓuinciaꝝ feci mihi cantores & cantatrices & delicias filioꝝ hominũ· ciphos & vrceolos in ministerio ad vina fundenda habui· & supgressus sũ opibꝫ oĩs qui añ me fuerũt in iherusalẽ· Cũqꝫ me ↄ̃uertissem ad vniuersa que fecerã· & ad labores quibꝫ frustra sudauerã· vidi in omnibus vanitatem & afflictionẽ animi· & nihil pmanere sub sole

De diuersis hominum anxietatibus: Ca·xv·

Quanta mortales angit anxietas· affligit cura· sollicitudo molestat· metus exterret· timor cõcutit· horror abducit· dolor affligit· conturbat tristicia· contristat turbacio· pauper & diues· seruus & dominus· coniugatus & cõtinẽs· Deniqꝫ bonꝰ & malus· oĩs mũdanis cruciatibꝫ affligũtur· Experto credo magistro Job· Si impiꝰ inqt fuero ve mihi est· & si iustus nõ leuabo caput saturatꝰ afflictione & miseria

De miseria pauperis & diuitis Ca·xvi·

Pauperes enĩ premũtur inedia· cruciant̃ erũpna· fame siti· frigore· nuditate· vilescunt & contabescunt· spernũtur et cõfundũtur· O miserabilis cõdicio mẽdicãtis nã et si petit pudore cõfundit̃· si vero nõ petit egestate cõsumit̃· sed vt mẽdicet necessitate cõpellit̃· deu causat̃ iniquũ ꝙ nõ recte diuidat· ꝓximũ criminatur malignũ ꝙ nõ plene subueniat Indignatur murmurat et impꝛecatur· Aduerte super hec sentẽciam Salomo· in ꝓuerbijs· Melius est mori q̃ȝ indigere Melior est mors q̃ȝ vita amara· et requies eterna q̃ȝ languor perseuerans· etiam proximo suo pauper odiosus erit· Omnes dies pauperis mali· fratres hominis pauperis oderunt eum·

Insuper & amici procul recesserũt ab eo· Cum fueris felix mul
tos numerabis amicos Tempora cũ fuerint nubila solus eris
Proh dolor & pudor sm fortunam estimatur parua|cum po=
tius sm psonam estimanda sit fortuna· Tam bon9 reputatur
vt diues|tam malus vt paup|cum potius tam diues sit repu
tatus vt bon9|tam pauper vt malus ·Diues aũt superfluitate
resoluitur & iactantia effrenatur · Currit ad libitum & currit
ad illicitum|& fiunt instrumenta penaꝝ que fuerãt oblectamẽ
ta culparum · Labor in acquirendo|timor in possidendo|dolor
in ãmittendo·Mentem eius semper fatigat sollicitat & affligit
vbi enim est thesaurus tuus ibi est & cor tuum ·Sed de hoc
plenius in sequentibus·

De miseria dominorum & seruorum· Ca·xvij·

Eruus minis terretur|angarijs fatigatur|plagis affli
gitur·opibus spoliatur·q͡ꝫ si non habet|habere cõpelli
tur|& si habet cogitᷣ non habere·Culpa dñi|serui pe
na|culpa serui|domini preda·Quicquid delirant reges plectũ
tur achiui|venatio leonis onager in heremo|sic pascua diuitũ
pauperes O extrema conditio seruitutis·Natura liberos genu
it|sed fortuna seruos constituit·Seruus cogitur pati|nemo si
nitur compati|dolore compellitur| & nemo condolere permit=
titur|fit ipse non suus vt nemo sit sibi·Miseri qui castra secun
tur·quia miserum est aliena viuere quadra·Dominus autem si
crudelis est: oportet illum vereri ꝓpter nequiciam subiectorũ|
si mitis est contingit illum contempni propter insolenciam sub
iectorum· Seuerum autem metus affligit| & mansuetum vili=
tas paruipendit· Nam crudelitas parit odium|et familiaritas
parit contemptum|familiaris enim cura eum fatigat & dome=
stica sollicitudo molestat· Oportet eum semper esse paratum·
vbiq͡ꝫ munitum|vt possit malignantium insidias precauere et
opugnantium iniurias propulsare:hostes conterere|ciues tu
eri: nec sufficit diei malicia sua: sed dies diei labores eructat|
& nox nocti solicitudinem indicat· Dies ergo laboriosi dicun
tur: & noctes expenduntur insompnes·

I potest ignis nō urere: potest caro nō ɔcupiscere. qz
quantūcunqz pugnet̄ nunq̄z tñ ex toto iebuse9 ille pt
expelli Orati9 poeta naturā expellit fucatū vsqz recur
rit. Non omnes inquit dñs vbū istud capiūt: s qui pōt capere
capiat. Vñ cum de9 ipe de ceteris pontificalib9 indumētis iuf
sisset. vt moyses aaron & filios ei9 vestiret: de solis feminali
bus nō p̄cepit. sed ait vt ipi feminalib9 lineis uterent̄ cum in
grederent̄ tabernaculum testimonij. Sed Apl'us ait. Nolite
fraudari ad inuicē: nisi forte ex ɔsensu ad tpus: vt vacetis ora
tioni. Et iterz. Reuertimini in idipm ne temptet vos sathanas
pp̄ter incontinentiam vestrā. Melius ē eñi nubere q̄z uri. Pu
gnet ergo ɔtra ɔtinentiam vrām angel9 sathane: qui carnali
ter stimulat & grauiter colaphisat. Ignem nature suggestio
nis flatu succēdit. materiam apponit. facultatem tribuit. & o
portunitatem ministrat. pugnat & species que subito visa est
facile concupiscatur. Vnde Dauid cum post meridiem de
ambularet in solario domus sue regie. videns ex aduerso ber
sabee se lauantem ɔcupiuit eam. Erat aūt mulier pulcra val
de. misit & tulit eam & dormiuit cū ea. Apl'us ad Corinth.
Porro qui cum vxore est sollicit9 est: cogitat que sunt mūdi
& diuisus ē. distrahit̄ eñi p multas angustias & in varias sol
licitudīes dissecat̄. vt filijs & vxori. famul' et ancillis necessā
ria q̄rat & subministret: tribulationē eñi carnis hñt h9mōi. Vx
or ɔtēdit habere p̄ciosum ornatū & variā suppellectilē. vt plu
ris sepe sit cult9 vxoris q̄z census mariti. alioquin per dies et
noctes suspirat. plangit. garrit & murmurat. Salomon. Tria
sūt eñi q̄ nō sinūt homīez in domo manere. fum9. stillicidium
& mala vxor. Illa inquit ornatior procedit in publicū: hec ab
omib9 honorat̄. Ego misera in ɔuentu feīnaz sola despicior a
cunctis contempnor. sola vult diligi. sola laudari. Alterius a
morem suum asserit odium. alterius laudez suum dedec9 suspi
catur. Amandum est omne qd diligit. odiendū oē qd spernit
vincere vult s vinci nō valz. famulari ñ patit̄ s dñari molit̄.

Cuncta vult posse|nulla non nosse· Si pulchra fuerit facile adamatur|si feda facile contempnitur|sed difficile custoditur qd̓ a multis diligit᷑|& molestū est possidere qd̓ nemo dignat᷑ habere· Alius forma alius ingenio alius facecia alius liberalitate sollicitat|& sic ex aliqua parte capitur quod vndiqz latescit· Certe equus & azinus bos & canis | vestis & lectulus calix & vrceolus prius probant᷑ et postea comparantur· Sponsa vero vix tādem ostēdit᷑ ne prius displiceat q̄ ducat᷑· Qualiscūqz casus obuenerit|necessario est habenda|si feda si fetidā si egra si fatua si supba si iracūda si parte qualibet viciōsa ꝓpt solam fornicacōez potest vxor a viro dimitti|nec dimittēs aliam potest ducere|nec dimissā alteri potest copulari· Nam quicunqz dimiserit vxorem suā nisi ob fornicacionem|& aliā duxerit mechatur & qui dimissam duxerit mechat᷑· q̄ si vxor a viro suo discesserit manere debet innupta|aut viro suo reconciliari|similiter vir si discesserit ab vxore· Graue nimis est pond⁹ cōiugij· Nam stult⁹ & impius est qui tenet adulteram|& patron⁹ est turpitudinis qui celat crimē vxoris· Sz & si dimiserit adulteram absqz sui culpa punitur|qm̄ illa viuente cogitur continere|ꝓpter quod & discipuli xp̄o dixerunt|si ita ē causa homis cum vxore|non expedit nubere· Quis vnq̄ equamiter potuit sustinere riualē|sola suspicio zelotipum vehementer affligit· Nam licet scriptum sit erūt duo in carne vna zelus tamen viri duos in vna carne non patitur

De miseria bonorum & malorum Ca·xix·

On est impijs gaudere dicit dominꝰ|quia per que peccat homo per hec & torquetur|vermis eni̅ consciencie nunq̄ moritur|& ignis rationis nunq̄ extinguit᷑ vidi eos qui operantur iniquitatem & seminant dolores & metūt eos flante deo perisse & spiritu ire eius esse consumptos· Superbia inflat· Inuidia rodit· Auaricia stimulat· Ira succendit|angit gula|dissoluit luxuria|ligat mēdacium|maculat homicidium· Sic & alia viciorum portenta|vt que sunt hominū oblectamenta videlicet deo sunt instrumenta puniēdi· Oraciꝰ·

Inuidus alterius marcescit rebus opimis Inuidiam si tuli nō in venere tyranni Maius tormentum|vicium enim corrumpit naturam·Apostolo testante ad romanos qui ait· quia euanue runt in cogitationibus suis obscuratum est insipiens cor eorum propter quod tradidit illos deus in desideria cordis eorum in immūdiciam vt contumelijs afficiant corpora sua Et sicut nō probauerunt deum habere in noticia sua| tradidit illos de9 in reprobum sensum|vt faciant ea que nō conueniunt ·Ad thi· Sed & qui pie volunt viuere in cristo: persecutionem paciun-tur·Sancti namq3 ludibria et verbera experti|insuper et vincu la & carceres|lapidati sunt|secti sunt: temptati sunt: in occasi one gladij mortui sunt pro domino·Circuierunt in melotis :in pellibus caprinis|egentes|angustiati; afflicti sunt: quibus di-gnus non erat mundus· In solitudinibus errantes & in mon tibus et speluncis et in cauernis terre|periculis fluminum|pe-riculis latronū; periculis ex genere|periculis ex gentibus|peri-culis in falsis fratribus|in labore & erumpna in vigilijs mul-tis|in fame & siti|in ieiunijs multis|in frigore & nuditate :in angustijs multis· Iustus enim abneget seipsum : crucifigens membra sua cum vicijs & concupiscencijs· vt sibi mund9 cru cifixus sit & ipse mundo· Non enim habet hic manentem ciui tatem sed futuram inquirit·Sustinet seculum tanq̄ exilium: clausus in corpore tanq̄ in carcere·Incola ego sum aput te i terra inquit psalmista·& peregrinus sicut omnes patres mei· Remitte mihi vt paululum refrigerer priusq̄ abeā et ampli us non ero·heu mihi quia incolatus meus prolongatus ē|ha bitaui cum habitantib9 cedar|multum incola fuit anima mea Apostolus quis infirmatur & ego non infirmor· Quis scanda lisatur & ego non vror· In iudith· Nā peccata proximorum frixorium sunt iustorum hoc est refrigerium quod caleph filie sue axe dedit in dotem·

De hostibus hominum· Capitulum·xx

Ilicia est vita hominis super terram| an non vere mili
cia cum multiplices hostes vndiqz semper insidientur
vt capiant| persequantur vt perimant· Demon & ho-
mo| mundus & caro· demon cum vicijs· homo cũ bestijs· Mũ
dus cum elementis| caro cum sensibus· Caro nancꝙ concupiscit
aduersus spiritum· spiritus autem aduersus carnem· Vez non
est nobis colluctatio tm̃ aduersus carnem & sanguinem: ꝟ ad-
uersus spũalia nequicie in celestibus| aduersus rectores tene-
brarum harum· Aduersarius enim noster tanꝙ leo rugiens cir
cuit querens quẽ deuoret· Accenduntur ignea tela nequissimi
Jere· Mors ingreditur per fenestras· Oculus animã depreda-
tur· pugnat orbis terrarum contra insensatos· Gens ꝯtra gen
tem Regnum aduersus regnum| terremotus magni erunt p lo-
ca| pestilencie & fames| terroresqz de celo et tempestates| terra
producit spinas & tribulos· Aqua procellas & fluctus· Aer
tempestates & tonitrua· Ignis coruscationes & fulgura· Ma
ledicta inꝙ terra in opere suo spinas & tribulos germinabit ti
bi| in sudore vesceris pane tuo donec reuertaris in terrã de qua
sumptus es· quia terra es & in terraz ibis· Insidiatur aper de sil
ua & singularis ferus depascitur| lupus & vrsus pardo & leo
tigris & onager| cocodrillus & griphes| serpens & coluber:
basiliscus & aspis| cerastes & draco| scorpiones & vipere| sed
& lendes & pulices| punices & pediculi| scinphes & musce:
strabones & vespe| pisces & volucres· Nam creati fuimus vt
dominaremur piscibus maris & volatilib⁹ celi & vniuersis ani
mantibus que mouentur in terra| nũc damur illis in escam| da
mur in predam· Scriptum est enim in ps̃· dentes bestiarũ im-
mittam in eos cum furore trahentium super terram·

De carcere anime· Capitulum xxi·

Infelix ego homo quis me liberabit de carcere mortis huius·
certe non vult educi de carcere qui non vult exire de corpore·
Nã carcer anĩe corp⁹ ẽ· de quo specialiter dicit psal· Educ de
carcere animam meam· Nusꝙ est quies & tranquillitas: nũꝙ
pax & securitas· Vbiqz timor & tremor· Vbiqz labor & dolor

caro dum viuit dolebit| & aīa super semetipsam lugebit·

De breui leticia· Capitulum·xxij·

Vis vnq̄ vel vnicam diem totaȝ duxit in sua delecta tione iocundam| quam in aliqua parte diei reat⁹ con scientie: vel impetus ire: vel motus concupiscentie nō conturbauerit: quā liuor inuidie vel ardor auaricie vel tumor suꝑbie nō vexauerit| quā aliqua iactura vel offensio vel passio non cōmouerit| quā demqȝ visus vel audit⁹ vel tact⁹ aliqȝ n̄ offenderit Rara auis in terris nigroqȝ simillima cigno· Audi er go sup hec sententiā sapiētis A mane vſqȝ ad veſpeꝝ mutabi tur tps| cogitatiōes vane sibi succedūt| & mens rapit̄ ī diuer sa| tenēt tympanū & cytharā et gaudebūt ad sōitū organi| du cunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt·

De inopinato dolore· Capitulum·xxiij·

Emper enim mundane leticie tristitia repentina succe dit| & qđ incepit a gaudio desinit in merore· Munda na quippe felicitas multis amaritudinibꝰ est respersa Nouerat hoc salomon qui dixerat| risus dolore miscebit̄ et ex trema gaudij luct⁹ occupat· Experti sunt liberi iob| qui cū co mederēt & biberēt vinū in domo fratris sui ꝑmogeniti| repente ventus vehemens irruit a regiōe deſti| & concussit q̄tuor angu los dom⁹| que corruens vniuersos oppressit· Merito pater ait versa est in luctū cythara mea et organa mea in vocē flentium· Meli⁹ est igit̄ ire ad domū luct⁹ q̄ȝ ad domū cōuiuij· Salubre consiliū· In die bonoꝝ ne immemor sis maloꝝ· Memorare no uissima tua & in eternum non peccabis·

De vicinitate mortis· Capitulum·xxiiij·

Emper vltim⁹ dies ꝑm⁹| et nūq̄ȝ dies ꝑm⁹ vltim⁹ re putat̄| cū tn̄ ita viuē deceat| tāq̄ȝ mori semp optet· Scriptū ē eīn: memor esto· q2 mors n̄ tardabit| tps ꝑ terit & mors appinquat· Mille āni an̄ oclos morietis tāq̄ȝ di es hesterna q̄ ꝑterijt· Semp eīn futura nascūtur| et semp ꝑntia

moriuntur| & quicquid est pteritū totū est mortuū· Moritur ergo semp dum viuim⁹| & tūc deficim⁹ mori dū desinim⁹ viuere Meli⁹ est ergo mori vite q̄ȝ viuere morti· qꝛ nihil est vita mortalis nisi mors viuēs Salomon magis laudauit mortuos q̄ȝ viuētes| & vtroqȝ feliciorē iudicauit| qui nec dū nat⁹ ē : vita velociter fugit & retineri n̄ pōt· Mors aūt instantē occurrit & impediri n̄ valet| hoc ē illud mirabile | q̄ q̄nto pl⁹ tempus cresćit| tanto pl⁹ vita decrescit| qꝛ quanto pl⁹ vita ꝓcedit tanto magis ad finem accedit·

De terrore sompniorum· Ca·xxv

Tempus qd̓ quieti ɔcessum ē| nō ɔcedit̄ esse quietum Nam terret sompnia| visiones ɔturbant· Et licȝ n̄ sint in veritate tristitia vel terribilia seu laboriosa q̄ sompniant| sompniantes tn̄ in veritate tristant̄ · terrent̄ · fatigantur In tantum etiā vt dormētes aliq̄n lacrimant̄| & euigilantes sepissime ɔturbant̄· Si vero iocūdū qd̓ viderit nihilomi⁹ euigilantes tristant̄ tanq̄ȝ id amiserūt· Aduerte quid sup hoc dicat Eliphaz themanites· In horrore visionis nocturne q̄n solet sopor occupare homīes pauor tenuit me & tremor| & omnia ossa mea pterrita sunt· & cum spiritus me p̄sente transiret inhorruerunt pili carnis mee· Considera Job dicentem· Si dixero consolabitur me lectus meus |& reuelabo loquens mecū in strato meo· terrebit me per sompnia & visiones horrore cōcuciens· Nabuchodonosor sompnium vidit quod eum valde perterruit| & visiones capitis eius conturbauerunt eum ·Multas curas secuntur sompnia· Et vbi multa sompnia plurime vanitates· Multos errare fecerunt sompnia & ceciderunt sperantes in illis · Apparent quoqȝ frequenter in sompniis turpes ymagines| ex quibus per illusiones nocturnas non solum caro polluitur sed etiam anima maculatur · Vnde dominus in leuitico· Si sit homo inter vos qui sit pollut⁹ nocturno sompno| egrediatur extra castra| sed nō reuertatur priusq̄ȝ ad vesperam lauetur aqua : & post solis occasum reuertat̄ ad castra·

De compassione super aduersis ꝓximorum· Ca·xxvi·

Vanto dolore ꝯturbamur| qn̄to tremore cōcutimur cū amicorū damna sentim⁹: cū parētū ꝑicula formidam⁹ plus interdū san⁹ formidine ꝙ̄ infirm⁹ egritudine ꝑturbatur· Plus hic volūtarius affectu doloris ꝙ̄ is inuit⁹ effectu languoris affligit̄· Verū em̄ est illud poeticū Res ē sollicita plena timoris amor· Cui⁹ pect⁹ tā ferreū· cui⁹ cor tā lapideum: vt gemit⁹ nō exꝓmat| lacrimas ñ effundat| cū ꝓximi vel amici morbū vel interitū intuetur| vt pacienti non ꝯpaciat̄ et dolenti non ꝯdoleat· Ipse ih̄s cū vidisset mariā et cognatos qui cū ea venerāt ad monumentū lazari plorātes infremuit spiritu & turbauit semetipm̄ & lacrimat⁹ est· Sed eo poti⁹ ꝙ mortuum ad vite miserias reuocabat· Sciat aūt se culpabilit̄ durū & dure culpabilē: qui corporalem sui amici mortē deplorat: et spiritualem anime sue mortem non deflet·

De speciebus egritudinum· Capitulum·xxvii

Ondū a seculo tot egritudinū genera| tot spēs passionū philosophical̄ industria potuit indagare| q̊t humana fragilitas potuit tollerare Tollerabilē quidē dixerim morborū tollerātiam| vel an intollerabilē dixerim tollerantiam: veri⁹ vtrūq3 dixerim· Nam intollerabil̄ est ꝓpt̄ passionis acerbitatē: ymmo ꝓpter paciendi necessitatē: de die in diē humana natura magis ac magis turbat̄ & corrumpit̄· ita ꝙ multa fuerūt olim experimenta salubria: q̄ ꝓpter defectū ipsius hodie fiunt mortifera· Senuit iā mūdus vterq3 macrocosm⁹ et microcosmus: & qn̄to ꝓlixi⁹ vtriusq3 senect⁹ ꝓducit̄: tanto magis natura turbatur·

De subitis infortunijs· Capitulum·xxviii

Vbito cū non suspicat̄ infortuniū accedit| calamitas irruit: morbꝰ inuadit: mors intercipit quā null⁹ euadit: ergo ne glorieris ī crastinū Ignoras em̄ quid superuentura pariat dies· Nescit homo finē suū· sed sicut pisces capiunt̄ hamo: et sicut aues ꝯprehendunt̄ laqueo| sic capiūtur homines tempore malo: cum eis ex timplo superuenerit·

De diuersis tormentorum generibus Ca·xxix·

Vid dicā de miseris qui p innumera tormētoꝝ genera puniunt᷑|fustibꝰ cedunt᷑ & gladijs iugulant᷑|cremantur flāmis & lapidibꝰ obruunt᷑ discerpūtur vngulis· & patibul' suspēdunt᷑|torquētibꝰ vnguibꝰ & scorpionibꝰ flagellātur|artant᷑ vinculis & laqueis strāgulantur|detrudūtur carceribꝰ & ieiunijs macerant᷑|pcipitātur & submergūtur|excoriant᷑ & distrahūtur|sectant᷑ & subfodiūtur· Et q ad mortē & qui ad gladiū & qui ad famē· Et qui ad captiuitatē crudele iudiciū|immane suppliciū|triste spectaculū|dantur in escā volatilibus celi|piscibus maris bestijs terre heu heu heu misere matres que tam infelices filios genuistis

De quodā facinore horrēdo qz mat᷑ comedit filiū suū Ca·xxx·

Et hoc horribile facinꝰ libet introducere vel miserē qđ iosephꝰ de iudaica obsessione describit· Mulier quedā facultatibꝰ et genere nobilis cū cetera multitudine que cōfluxerat ierosolimis cōmunē cū omibꝰ obsidionibꝰ casū ferebat· Omnꝰ reliquas facultates quas de domo in vrbē cōnexerat tyrāni penitꝰ inuaserūt|si quid vero reliquiarū ex magnis opibꝰ fuerat quibꝰ victū quottidianū pertenuē ducēt· Irruentes p tormēta pdonū satellites rapiebāt|p quibꝰ ingēs ita mulierē ex īdignacōe quadā velut insania fatigabat|ita vt inter dū pdones in necē sui maledictis & conuicijs instigaret· verū cū nec irritatꝰ quisq̄ nec miseratꝰ illā perimeret· Et si qđ forte cibi fuisset ab illa q̄situ id alijs quererēt nec vsq̄ iā fieret copia requirēdi· fames aūt dū dira visceribꝰ insisteret ac medull' & ad furorem iam famis media perurgeret pessimis vsa consilijs iam armatur contra iura nature· Erat eñ ei sub vberibus paruulus filius quē ante oculos ferens· Infelicis inquit matris o infelicior fili·in bello famis ac direpcione predonum cui te reseruabo· nam & si vita possit superari·iugo tamen humane seruitutis vrgerem famulari· Veni ergo nūc o mi nate·esto matri cibus predonibus furor·seculis fabula·que sola deerat

cladib9 in deoꝝ | et hoc cū dixisset ꝓtin9 filiū iugulauit· deinde igni suppositū torret | & mediū quidē ↄsumit | mediū obseruat obtectū· Et ecce predones ↄfestim irruūt | ↄbuste carnis nidore ↄcepto | mortē minātᵉ nisi sine mora cibos quos patos senserāt demōstraret· Tunc illa ait ꝑter vobi optimā reseruaui | et ↄtinuo que supfuerāt mēbra detexit infantis· At istos repente ingens horror inuasit | & inmanis quiūs omīa diriguere vox ē faucib9 interclusa· Illa vero truci vultu & ipis predonib9 truculentior meus inquit ē fili9 | me9 ē part9 | & meū est hoc facin9 | edite p̄ cor: nam ego comedi quē genui | nolite effici aut matri religiosores aut femīa molliores | et modo si nō pietas vincit et ineos execramini cibos | ego q̄ iā talib9 pasca sum his iteꝝ pascar | p9 hoc illi territi tremētesq; discediūt | qui hūc solū ex oib9 facultatibus misere matri cibum reliquerant·

De pena innocentis nocente emancipato· Ca·xxxi·

Nemo ↄfidat se expertem a pena qui se nouerit imunē a culpa· Qui stat videat ne cadat Nā sepe damnatur innocēs & nocens absoluitᵉ | pi9 punitᵉ & impius honoratᵉ Jhesus crucifigitᵉ et barrabas liberatᵉ | hodie vir quiet9 vtilis | & vir religiosus ypocrita | vir simplex fatu9 reputatur· Deridetᵉ eni iusti simplicitas· lampas ardens contemnitᵉ apud cogitationes diuitum·

Registrum secunde partis huius libri

Incipit pars secunda huius libri

De culpabili humane conuersationis pgressu Ca·i·

Ria maxime solent hoies affectare scꝫ opes voluptates & honores| de opib9 praua| de voluptatibus turpia| de honorib9 vana procedūt· Hinc Johes apostol9 ait Nolite diligē mundū neqꝫ ea q̄ in mūdo sūt· Oīe eñi qd̄ ē in mūdo aut ē cōcupiscētia carnis aut cōcupiscētia oculoꝝ aut supbia vite· Cōcupiscētia carnis ad voluptates| ɔcupiscētia oculoꝝ ad opes| supbia vite ptinet ad honores· Opes generant cupiditates et auariciā| voluptates pariunt gulam & luxuriam| honores nutriūt superbiā & iactāciā

De auarorum cupiditate Ca·ii·

Nihil ē igit̄ auaro scelesti9 & nihil iniquius q̄ȝ amare pecuniā· Verbū sapiētis ē qd̄ ɔfirmat apostol9 dicēs· Qui volūt diuites fieri incidūt in tēptacōēꝫ & in laqueum dyaboli| & ī desideria multa & inutilia & nociua| q̄ mergūt hoies in interitū & pdicōꝫ· Radix eñi oīū maloꝝ ē cupiditas· hec sacrilegia cōmittit & furta| rapinas exercet & p̄das | bella gerit & homicidia| symoniace vēdit & emit| iniq̄ petit & accipit iniuste negociat̄ et fenēat̄| instat dolis et īminet fraudib9 dissoluit pactū et violat iuramtū| corrūpit testiōniū et puertit iudicium·

De iniquis muneribus Ca·iii·

Onsule euāgelicū pphetā ysayā· Oīs inquit diligūt mūera secunt̄ retribucōēs· pupillo nō iudicāt & causa vidue nō ingredit̄ ad eos· Nūc ipi p̄tēdūt retribucōēs ipos qꝫ iudicāt causa pecūie qꝛ nō iudicāt amore iusticie s; pretendūt retribucōꝫ· Semp eñi secunt̄ largicōꝫ ł pmissionē vł spem· Et ideo pupillo nō iudicāt a quo nihil largit̄ aut promittit̄ aut sperat̄· Cōtra quos ysayas ppheta· O pncipes infideles socij furū· quiqꝫ diligitis munera sequimini retribuciones· Nunq̄ȝ excutitis manū a munere| nisi prius excludatis cupiditatē a pectore· Ve vobis inquit ppheta ezechiel· Pncipes

eius quasi lupi rapientes predã & auare sectando lucra · Prin
cipes eius in muneribus iudicabant | & sacerdotes eius in merce
de docebant | et ꝓphete eius in pecunia diuinabant · Econtra do
minus p moysen p̄cepit in deutronomio · Judices et magistra
tus constitue in omnibus portis tuis | vt iudicent populũ iusto
iudicio | nec in alterã ptem declinent · Non accipies psonaꝫ nec
munera · qꝛ munera excecãt oculos sapientũ | & cõmutant ver
ba iustorũ | sed iuste qđ iustum est ꝓsequeris | et viues | duo di
cit | iustũ & iuste · Quidam enĩ iniuste qđ iustum est · Alij iuste
quod iniustum est · Rursus quidẽ iuste ꝙ iustũ ẽ psecuntur ·

De acceptione personarum · Ca · iiij ·

E vobis qui corrupti prece vel precio | qui tacti amo
re vel odio | dicitis bonũ malum et malũ bonum | ponẽ
tes tenebras lucẽ | & lucem tenebras | mortificãtes ani
mas que nõ moriunť | & viuificãtes anĩas que nõ viuũt · Vos
enĩ nõ attenditis merita causaꝝ ſ3 merita psonarũ · Non iura ſ3
munera | non iusticiã sed pecuniaꝫ · Non quod ratio dictat ſ3 qđ
voluntas affectat · non qđ lex sanciat ſ3 quod mens cupiat · nõ
inclinatis animũ ad iusticiaꝫ sed iusticiã inclinatis ad animũ
Non vt quod licet hoc libeat : sed vt liceat hoc qđ libet · Num
quid in vobis ita simplex est oculus : vt totum corpus sit luci
dum | sed aliquid semper admiscetis fermenti | quo totam mas
sam corrumpitis · Pauperum causam cum mora negligitis | di
uitum causam cum instancia ꝓmouetis In illis rigorem osten
ditis | cum istis ex mansuetudine dispensatis · Illos cum diffi
cultate respicitis · istos cum fauore tractatis · Illos negligent
auditis | istos subtiliter auscultatis · Clamat pauper & nullꝰ ex
audit · loquitur diues & omnis applaudit · Diues locutus est
& omnes tacuerunt | verbum illius vsqꝫ ad nubes producunt ·
Pauper locutus est & dicunt hic quis est hic · Etsi offenderit
subuertent eum · Clamat vim paciens et nullus exaudit | vocife
rat & non est qui iudicet Etsi forsan cãm pauperum suscipitis
illos remisse fouetis · cum aũt causam diuitum assumitis illos
ptinaciter adiuuatis · Pauperes despicitis : diuites honoratis

Istis reuerenter assurgitis | illos despicabiliter cõculcatis. Si introierit in cõuētu vro vir aureum habens annulum | in veste candida introierit & pauper in sordido habitu | & intēdatis in eum qui indutus est veste preclara | & dixeritis ei tu sede hic. pauperi aūt dicitis tu sta illic. aut sede sub scabello pedū meorum. Nonne iudicatis apud vos metipsos | & facti estis iudices cogitacionum iniquarum. Ve vobis | cõtra vos enī dicit ꝓpheta. Magnificati sunt & dilatati | incrassati sūt et impinguati causam pupilli non dixerunt & iudicium pauperum nō iudicauerunt. Et in lege precipitur. Nulla enī erit distancia personarum | ita puū audietis vt magnū | nec accipietis cõꝗ ꝑsonā quia dei iudiciū est | nō est enī personarum accepcõ apud deū.

De vendicione iusticie Ca. v.

Os autem nec graciam gratis datis | nec iusticiam recte redditis. quia nisi venerit nō ꝓuenit | nec datur nisi vendatur | sepe iusticiam tantum differtis | ꝙ litigantibus plusꝙ totum auffertis | quia maior est sumptus expense ꝙ fructus sentencie. Quid autem poteritis illi in districto iudicio respondere | qui precepit gratis accepistis gratis date. lucrū in archa dampnū in cõsciencia | pecuniā captatis | si aīam captiuatis. Quid proficit homi si vniuersum mundum lucretur anime vero sue detrimentum paciatur. aut quā dabit homo cõmutacionē ꝓ aīa sua. Frater non redimet | redimet homo | nō dabit deo placacionem suā | nec precium redempcionis aīe sue laborabit ineternū & viuet in finem. Audite diuites quid cõtra vos Jacobus apostolꝰ dicat | plāgite nūc diuites & vllulantes plorate i miserijs vestris | que vobis aduenient | diuicie vestre putrefacte sunt | & vestimenta vestra a tynea commesta sunt. Aurum & argentum vestrum erugnauit | & erugo eorū erit vobis in testimonium | et manducabit carnes vestras sicut ignis | thezaurizastis vobis iram i nouissimis diebꝰ. Ecce merces operariorum que messuerunt regiones vestras que fraudata est a vobis. Clamant & clamor ipsorum in aures dñi sabaoth introiuit ꝓpterea veritas dicit. Nolite vobis thezaurizare

thezauros in terra vbi erugo & tynea demolitur & vbi fures effodiunt & furantur

De insaciabili desiderio cupidorum Ca·vi·

Omnis inextingibilis | cupiditas insaciabilis· Quis vnq̃ cupidus fuit primo voto contentus | cum adipiscit̃ qđ optauerat desiderat ampliora | semp inhabendis & nunq̃ inhabitis fine constituit· Insaciabilis est ocul9 cupidi & in pte iniquitatis non sacíabitur· Auar9 nō implebitur pecunia | & qui amat pecunias fructus non capit ex eis· Infern9 & pdicō nunq̃ implent̃ | similit̃ et oculi hoim insaciabiles sunt Sanguisuge due sunt filie | dicentes affer affer· Nam crescat amor munerum quantum pecunia crescat

Quare cupidus saciari non potest Ca·vij·

Is cupide scire quare semp es vacu9 & nunq̃ impleris· Aduerte nō est plena mensura | que quantūcūq3 cōtineat adhuc ē capax amplioris· Huan9 etem̃ animus est capax dei | qm̄ qui adheret deo vn9 sp̄us est cū eo· Quātūlibet ergo ɔtineat auar9 | nunq̃ est plen9 | nisi deū habeat | cui9 semp ē capax· Si vis ergo cupide saciari | desinas esse cupid9 quia dum cupidus fueris | saciari non poteris· Non est em̄ cōuencio lucis ad tenebras | neq3 xp̄i ad belial | quia nemo potest seruire deo & mammone ꝛc·

De falso nomine diuiciarum Ca·viij·

Falsa diuiciaꝝ felicitas q̃ diuitē veracit̃ efficis infelicē Quid em̄ falsi9 q̃ qꝫ opes mūdi diuicie nuncupantur Opposita sunt eē diuitē et egenū | at opes mūdi ñ auffert ß afferūt egestatē· Magis em̄ sufficit modicū paupi q̃ plurimū diuiti Qm̄ vbi multe diuicie ibi multi q comedūt illas· Quot & q̃nti indigeat magn̄tes | ipemet frequēter expior· Opes itaq3 nō faciūt diuitē ß egenū· vn̄ versificator egregi9 ait· Cui satis est quod habet satis illum constat habere· Cui nihil est quod habet satis illum constat egere· Ergo facit virtus non copia sufficiētem· Et non paupertas sed mētis hiatus egentem·

Exempla contra cupiditatem· Ca·ix·

q̄ꝫ mutos seduxit cupiditas: q̄ꝫ plures ꝑdidit auari-
cia· Balaam asina redarguit & pedē sedentis attriuit
quia capt⁹ cupidine ꝓmissorum disposuerat maledi
cere israheli· Achor ꝓplus lapidauit· q꞉ tulit aurū & argentū
de anathemate iericho· Naboth interempt⁹ est vt achab vine
am possideret· Jesi lepra ꝑfunditur· q꞉ ꝑcepit et recepit argentū
& vestes sub nomine helizei· Judas laqueo se suspendit· quia
vendidit et tradidit cristū· Ananiam & zaphiraꝫ subita mors
extinxit· q꞉ de ꝑcio agri defraudauerūt apłos· Edificauit tir⁹
munitionem suā & coaceruauit argentū & aurū| argentū qua
si humum| & aurū q̄si lutū plateaꝝ· Sed ecce de⁹ possidebit
eam et ꝑcuciet ī mari fortitudinē ei⁹| & hec igne deuorabit·

De iniqua possessione diuitiarum· Ca·x·

Erum est ergo qđ sapiens ꝓtestatur· Multos ꝑdi
dit aurū & argentū· Qui aurū diligit nō iustificabit
Ve illis qui sectantur illud· Ecce ipi peccatores & a
bundantes in seculo obtinuerunt diuitias· Hinc veritas ipa p̄
cipiebat apłis Nolite possidē auꝝ neqꝫ argētū neqꝫ pecuniā in
zonis vestris· quia sicut camelus non potest intrare ꝑ foramen
acus· ita difficile est diuitem intrare in regnum celorum· Arta
enim est via & angusta porta per quam itur et intratur ad vi-
tam· Apostolus ergo petrus secutus sententiam veritatis dice-
bat· argentum & aurum non est mihi· Ve ergo vobis qui con
iungitis domum ad domum & agrum agro copulatis vsqꝫ ad
terminum loci· Repleta est terra auro & argento & non est fi
nis thesaurorum eius· ꝓpter iniquitatē auaricie ei⁹ ꝑcussi eū·

De licitis opibus· Ca·xi·

Tem abrahā diues fuit· Job locuples· Dauid opu
lent⁹· et tn̄ de abrahā inquit scriptura· q꞉ credidit deo
& reputatū ē ei ad iusticiā· Et de Job dr̄ Quia n̄ ēat
ei sił̄is ī tra· vir siplex & rect⁹ & timēs deū et recedēs a malo

De dauid aūt dicit scriptura quia dn̄s inuenit eū virum iuxta cor suū· Sz isti fuerūt quasi nihil habentes & oīa possidentes ſm illō pphete· Diuicie si affluāt nolite cor apponē· Nos aūt sum⁹ oīa possidentes & nihil habētes ſm illud psalmiste· Diuites eguerūt & esurierūt| inquirētes aūt dn̄m nō minuentur omni bono· Facilius enī inuenies qui diligat diuicias et non habet q̄ qui habet diuicias & non diligat· Quia difficile ē esse in igne & nō ardere· Difficili⁹ itaqz possidere diuicias & nō amare· Audi pphetā A minori vsqz ad maiorē oēs student auaricie· Et a pphēta vsqz ad sacerdotē cuncti faciūt dolum·

De incertitudine diuiciarum — Ca·xij·

Omnis cupid⁹ contra naturā nitit' & molit'· Natura nāqz pauperē educit in mūdū & natura pauperē reducit a mūdo· Nudū enī terra suscepit & rursū nudū terra suscipiet· Cupid⁹ aūt cupit & curat fieri diuies ī mūdo| destruā inquit horrea mea & maiora faciā| & illuc cōgregabo oīa que nata sunt mihi| & oīa bona mea· Sz dictū est ei· O stulte hac nocte repetēt aīam tuā a te| q̄ aūt parasti cui⁹ erūt· Thezaurisas & ignoras cui cōgreges ea· Dormierūt sompnū suū & nihil inuenerūt oēs viri diuiciarꝫ in manibꝫ suis· Diuites cū dormierint idest morient' nihil secū auferūt| aperient oculos suos & nihil inuenient| ne timeas ergo cū diues factus fuerit homo & cū multiplicata fuerit gloria dom⁹ ei⁹· nō enī cū morieť accipiet hec oīa secū nec descēdet cū eo gloria dom⁹ eius ſz relinquet alienis diuicias suas & sepulchrū eorꝫ dom⁹ eorꝫ imetinū hinc enim sapiens attestatur· Qui aceruat ex aīo suo iniuste alijs congregat & in bonis suis alius luxuriabitur ꝓch dolor quem habebat hostem dimittet heredem

De superflua sollicitudine cupidorum — Ca·xiij·

Vt ad ꝯgregādū qs instat cū stare·i·durare nō possit ille qui ꝯgregat· Nā quasi flos egredit' & ꝯterit' & fugit velut vmbra| et nunq̄ ī eodē statu pmanet· Cur mlta desiderat cū pauca sufficiāt| habētes inquit apl's vestitū &

victum his contenti sitis· Cur necessaria cū multa sollicitudie querat | cū ipa sine magna difficultate se offerant· Audi qd super hoc veritas dicat· Nolite solliciti esse dicētes· quid manducabim9 aut qd bibem9 aut q̊ opiemur· scit em̄ pater vester celestis quia his indigetis· Querite ergo primū regnum dei & iusticiā eius & hec omnia addicient̄ vobis· Nunq̄ enim vidi iustum derelictum | nec semen eius querens panem·

De auaro & cupido· Ca·xiiij·

Antatulus sitit in vndis | & auar9 eget in opibus Cui tantum est qd habet | quātum est qd non habet· quia nunq̄ vtitur acquisitis | s͂ semp inhyat acqrēdis· Salomon est q̄si diues cum nihil habeat | & est q̄si paup cum sit in multis diuicijs· Auarus & infern9 vterqȝ comedit & nō digerit· Recipit & non reddit· Auarus nec pacientib9 compatitur· nec miseris miseretur | offendit deū | offendit proximū· offendit seipm̄· Nam deo retinet debita | proximo denegat necessaria | sibi subtrahit oportuna· deo ingrat9· proximo impi9 : sibi crudelis· viro cupido & tenaci sine ratione est suba· & homini linido ad quid aurum ? Qui sibi nequā est cui bonus erit ? et n̄ iocundabitur in bonis suis· Qui habet substanciam hui9 mūdi & videt fratrem suum necessitatem habere | & claudit viscera sua ab eo· quomodo caritas dei manet in ipso· Non em̄ proximum suū diligit sicut seipm̄ quem inedia perimit & egestas cōsumit· Neqȝ deū diligit sup oia | cui p̄fert aur̄ p̄poit argētū·

Cur auaricia dicatur ydolorum seruitus· Ca·xv·

Ecce diffinit appl's· Auaricia ē ydolor̄ huit9· Sicut em̄ ydolatria huit simulacro sic auar9 huit thesauro· Nam ille cultū ydolatrie diligent̄ amplificat: & iste cumulū pecunie libent̄ augmētat Ille cū omī diligētia colit simulacrū· & iste cū omī cura custodit thesaur̄· Ille spez ponit in ydolatria· & iste spem cōstituit in pecunia Ille timet mutilare simulacrū· & iste timet minuere thesaurum·

De quibusdam proprietatibus auari hominis· Ca·xvi·

Varus ad petendū pmptus: tard9 ad dandū frontuosus ad negandū· Si quid expendit totū amittit· tristis· qrulus· morosus· sollicit9· suspirat & anxiatur: dubius heret· inuit9 expendit· Magnificat datū· sed vilificat dandū· dat vt lucret᷑ & nō lucrat᷑ vt det· larg9 in alieno & parcus in pprio· gulā euacuat vt archā impleat· corpus exterminat vt lucra extendat· Manū hēt ad dandū ɔtractam· & ad recipiendū porrectā· ad dandū clausam & ad recipiendū aptam Porro diuitie multoꝝ sicut flumi9 siccabunt᷑· Et hoc ideo· qꝛ qui male ɔgregat cito dispergit· Justū iudiciū· vt q̄ de malo pueniunt ad malū deuemāt· Nec accedit ad bonū qd nō procedit ex bono· Auar9 ergo dāpnacōꝫ hēt vite q̄ nūc ē et future

De gula· Capitulum· xvij

Nicium vite hominis panis & aqua: & vestimentū & domus protegens turpitudinē· Nunc aūt gulosis nō sufficiūt fruct9 arboꝝ· non grana leguminū· nō radices herbarū· nō pisces maris· non bestie terre· non aues celi· Sed qruntur pigmēta· cōparantur aromata· nutriunt᷑ altilia· capiunt᷑ obesa: que studiose coquant᷑ arte cocorum· que laute parant᷑ officio ministrorum· alius contundat & colat· ali9 ɔtendit & conficit· substanciam vertit in accidens· naturam mutat in artem· vt saturitas transeat in esuriem· vt fastidiū reuocet in appetitū ad irritandā gulā· nō ad sustētandā naturā· n̄ ad necessitatez supplēdā & ad auiditatē explēdā· Ceteꝝ tā breuis ē gule voluptas· vt spacio loci vix fit quatuor digitorum· spacio temporis vix fit tottidē momentorum· Contemnitur mediocritas· & superfluitas affectatur· In diuersitate ciborum & varietate saporum auiditas nescit modum· & voracitas excedit mensuram· Sed inde grauatur stomachus· turbatur sensus· opprimitur intellectus· Inde non salus & sanitas· sed morbus & mors· Audi super hec sentenciam sapientis· Noli auidus esse in omni epulatione· & non te offendas super omnem escam· In multis enim escis erit infirmitas· & pp̄ter crapulaꝫ multi perierūt· esca ventri & venter escis· deus autem destruet hunc & illas·

Exempla contra gulam — Ca. xviij.

Vla carū tributum exigit ꝫ vilissimū reddit | quia quāto sunt delicaciora cibaria tanto sunt fetidiora stercora Turpius egerit ꝙ turpius ingerit | superius & inferius horribilem flatum exprimēs & abhominabilem sonū emittens. Gula paradisum clausit | primogenita vendidit | suspendit pistorem | decollauit baptistam | nabusardan princeps cocorum templum incendit et totam iherusalem euertit. Balthasar in conuiuio manum cōtra se scribentem aspexit. Mane thetel phares | & eadem nocte interfect⁹ est a caldeis. Sedit populus manducare & bibere & surrexerunt ludere | sed adhuc esce eorum erant in ore ipsorum & ira dei ascendit super eos qui vescebantur voluptuose interierunt in vijs | diues ille qui epulabatur quottidie splendide | sepultus est in inferno

De ebrietate — Ca. xix.

Vid turpius ebrioso? cui fetor in ore. tremor in corpore. qui promit stulta. prodit occulta. mens alienatᷣ. facies trāsformatᷣ. Nullū enī secretū vbi regnat ebrietas vn̄ versus. Fecūdi calices quē nō fecere desertū. Porro nō sufficit vinū. nō sicera. nō ceruisia. ꝫ studiose cōficitᷣ mulsū. sirupus claretū. labore multo. sollicitudine magna. sūptu nō modico. Sʒ inde ɔtēcōes. rixe. lites. & iurgia nascūtur. vinū enī multū potatū (vt ait sapiens) irritat irā & ruinas multas facit Et osee. fornicacō vinū & ebrietas auferūt cor. ꝓpterea dicit apostol⁹. Fugite vinū in quo luxuria est. Et salomō. Ebriosa res vinū & tumultuosa. Filij rechab & filij zacharie. Vinum & siceram & omne qd̕ inebriari potest non biberunt.

Exempla contra ebrietatem — Ca. xx.

Brietas enī noe verenda nudauit. incestum commisit filium regis occidit. principem exercit⁹ iugulauit. Et ergo verum ꝙ vacātes potib⁹ vt ait salomon & vacētes symbolis consumuntur. Et ysayas. Ve qui consurgitis

mane ad ebrietatem sectandam & potandum vsq3 ad vesperū
vt vino estuetis· Cythara & lira & tympanū & tybia & vi-
num in conuiuijs vestris| ve qui potentes estis ad bibendum
vinum & viri fortes ad miscendam ebrietatem· Ecce gaudiū
& leticia| occidere vitulos & iugilare arietes| comedere carnes
& bibere vinū· Comedamus & bibam⁹ cras moriemur| & re
uelata est in auribus meis vox dn̄i exercituū· si dimittetur hec
iniqtas vobis donec moriemini| ve corone supbie ebrijs effra
yin| ꝓphete & sacerdotes nescierūt ꝓpter ebrietatem absorpti
sunt a vino| nescierunt veritatem| ignorauerunt iudicium| ꝓch
pudor cum ad ꝓnunctiandū euāgelicā lectionē a quodā patre
benedicti peteretur hesternam crapulam & nocturnam ebrieta
tem eructuans fertur dixisse alta voce| potum seruorum suorū
benedicat ꝓuis rex angelorum

De luxuria Ca·xxi·

Orro turpis mater filiam generat turpiorem· Justum
est eñ vt qui ī sordibꝫ est sordescat adhuc· Oēs ad-
ulterātes quasi clibanus accensus a coquente· Cepe-
runt principes furere a vino| venter eñ satur libenter venerē3
amplexatur· O extrema libidinis turpitudo| que non solū mē-
tem affeminat sed etiam corpus euertat· Non solū maculat ani
mam sed fedat personam· Omne nāq3 peccatum quodcūq3 fe
cerit homo, extra corpus suū est| qui autem fornicat᷑ in corp⁹
suum peccat· Semper illam ꝓcedunt ardor & petulancia| sem
per comitantur fetor & immūdicia| semp sequitur dolor & pe
nitencia| fauus eñ distillans labia meretricis & nitidius oleo
guttur eius· Nouissima autem eius amara sicut absintheū &
acuta quasi gladius biceps·

De generalitate luxurie Ca·xxii·

Amiliaris est inimicus| habitans non procul sed ꝓpe·
non externus tm̄ sed intern⁹· Nam virt⁹ eius ī lumbis
eius & fortitudo illius in vmbilico ventris eius· Nūq̄
fugatur nisi cum fugitur· Nunq̄ mactatur nisi cū maceratur·

Ad castum exigit libertatem & habundantiam & repetit ad ef
fectū facultate & iacturā· Hoc omnē etatem corrūpit| omnem
sexum cōfundit| omnē ordinē soluit| omnē gradū puertit| inua
dit enī senes & iuuenes| mares & feminas| prudentes & simpli
ces| superiores & inferiores· Ad extremū etiā sacerdotes qui
nocte venerē amplexant̄| mane vero virginē venerātur| turpe
dictu & turpissimū actu| dici liceat & agi nō libeat· Nocte filiā
veneris agitāt in cubili| mane filiū virginis offerūt in altari·

De diuersis speciebus luxurie — Ca· xxiij·

Vis enī multiplices eius spēs sufficient valeat expli-
care· Hec enī penthapolim cū adiacēti regiōe subuertit
Sichem cū populo interemit· Hec & omes filios iu-
de percussit| iudeū cū madianitide pugione trāsfodit· Tribū be
nyamin ꝓpt vxorē leuite deleuit| filios hely sacerdotis in bel
lo ꝓstrauit| hec vriam occidit| amon interfecit| presbiteros la
pidauit| hec rubeu maledixit· Sampsonē seduxit| salomonē
puertit· Verū enī est q̄ legit̄| ꝓpter spēs mulieꝝ multi perierūt
Nam vinū & mulieres apostotare faciūt sapiētes| hec multos
veneratos deiecit| & fortissimi quoqꝫ interfecti sunt ab ea| vie
inferi domus eius penetrātis inferiora mortis· Hec vires ener
uat| sensus diminuit| dies consumit· & opes effundit·

De coytu contra naturam· — Ca· xxiiij·

Ec ignomiosam morphosim opat̄· quā apostol9 non
cōfundit̄ noiare· ꝓpterea inquit ad romanos in epl'a·
tradidit illos de9 in passiones & ignomie· Naꝫ femie
eoꝝ cōmutauerūt naturalē vsū i eū vsū q̄ ē ꝯtra naturā· simili
ter & masculi relicto naturali vsu femine· exarserunt in deside
rijs suis in inuicē· masculi in masculos turpitudinē opantes·
quid hac turpitudine turpius? quid hoc crimie criminosi9? In
lege· q̄ paria cōminant̄· cōcubit9 maris cū masculo & coitus
hominis cū iumēto· Sic enī legitur in leuitico· Cū masculo nō
cōmisceberis coitu femieo· quia abhomiacio est· cū omni peco
re non coibis· nec maculaberis cum eo quia vtriqꝫ par pena

cōscribit᷑· Qui dormierit īquit cū masculo coitu femineo vel cū bruto aīali vtrīqȝ opati sūt nephas|morte moriant᷑ pecus q̄ȝ occidite· Qui habet aures audiēdi audiat q desipit resipiscat·

De pena huius sceleris vel coitus Ca·xxv·

Ena docuit qd hec culpa ꝓmeruit· Pluit eñ domin⁹ super zodomā & gomorram sulphur & ignē a dn̄o de celo· Noluit eñ dn̄s cuiq̄ȝ angelorū vel hominū execucionē huius pene cōmittere ꝗ sibiipi vindictā hui⁹ sceleris reseruauit· ſm illud· Mea est vlcio & ego retribuam eis|& ideo pluit dn̄s a domino videlicet a seipso|non ymbrem vel rorem sed ignem & sulphur· Sulphur sup fetorem luxurie|ignem super ardorem libidinis|quaten⁹ pena similis esset culpe· Nec misisse dicitur sed pluisse|quatenus in ipso verbo magnitudinem & habundanciam pene notaret· Nenim pepercit oculus eius|sed omnes simul extinxit|vxorem quoqȝ loth que se retrospexit|in statuam salis mutauit· Nec solum vrbes|sed omnem circūiacētem regionem in mare mortuū et vallē salinarū conuertit· Horrendū est igit᷑ incidere in manus dei viuentis q quanto maiorem sue longanimitatis exhibet pacienciam|tanto duriorem sue seueritatis infert vindictam

De ambiciosis hominibus Ca·xxvi·

O Pes itaqȝ cupidus congregat|auarus cōseruat|voluptates gulosus degustat & luxuriosus exercet|ambiciosus honores affectat et superbus extollit· Ambiciōsus semper est pauidus|semp attentus ne quid dicat vel faciat qd in oculis hominū valeat displicere|hūilitatē simulat|honestatem mentitur|affabilitatem exhibet|benignitatē ostendit|subsequitur & obsequitur|cūctos honorat|vniuersis inclinat|frequētat turmas & visitat curias|optimatibꝰ assurgit & amplexatur|applaudit & adulat᷑|bene nouit illud poete· Et si puluis erit null⁹ tn̄ excutet illū· Prompt⁹ ē & feruid⁹ vbi placē cognouit· remissus et tepid⁹ vbi putat displicē|īꝓbat mala·detestat᷑ iniq̄|ꝗ alia cū aliis ꝓbat & īprobat vt iudicet᷑ ydone⁹

& reputetur acceptus | vt laudetur a singulis & ab omnibus approbet᷑. Et ecce grauem intra se sustinet pugnã difficileq̄ȝ conflictũ| dũ iniquitas pulsat animũ| & ambicio continet malum| & q̄ꝺ ista suggerit faciẽdũ hoc fieri nõ ꝑmittit. Colludũt tñ ad inuicẽ mater & filia| iniquitas & ambicio. Nã mater in aperto subsistit| & in occulto filia non resistit| hec eñ vendicat sibi publicũ| illa secretũ. Ambicio sus ergo libenter agit de principatu quẽ ambit & dicit. O quãdo principabit᷑ ille| qui sit seuerus in iusticia| pius in misericordia| qui nõ deuiet amore vł odio qui nõ corrumpatur prece vel precio| qui credat fidelib9 & acquiescat simplicibus| qui sit humilis & benign9| largus & mansuetus| constans & paciens| sapiens & astutus

De nimia concupiscentia ambiciosi — Ca. xxvij.

I forsitan hac arte non ꝓficit recurrit ad aliam aduocat sermonem & accedit ad gezy| per hũc ab illo intit᷑ emere q̄ꝺ ꝑ se nõ preualet obtinere. Supplicat & promittit| cõfert & tribuit proch pudor graciã quã gratis adipisci nõ potuit ꝑ phas & nephas intitur adipisci. Nec desistit adhuc ſ̄ insistit & inuadit violenter honorem & impudenter arripit dignitatẽ| amicoꝝ suffragio| ꝓpinquorꝝ p̄sidio| tantoq̄ȝ dominacionis inflãmatur ardore| tanta libidine presidẽdi| vt scisma nõ horreat| scandalũ non formidet. Sȝ gezy lepra ꝑcussit & symon perijt cũ pecunia| thore cũ cõplicibus ignis cõsumpsit| dathan & abyron terra viuos absorbuit. Null9 itaq̄ȝ assumat sibi honorẽ nisi ante vocetur a domino tanq̄ȝ aaron

Exemplum de ambicioso — Ca. xxviij.

I quidum ambiciõis exemplũ reꝑit᷑ in absolone qui cũ aspiraret ad regnũ| fecit sibi currũ et equites| & quinq̄ginta viros q̄ p̄cederẽt eũ. Et mane ↄsurgẽs absolon stabat iuxta introitũ porte| et omnẽ virũ qui habebat negociũ vt veniret ad regis iudiciũ| vocabat ad se| & dicebat| de qua ciuitate es tu| q̄ rñdẽs dicebat ex vna tribu isrł sũ ego su9 tu9 ex tali tribu ł ex tali. Consilio plurimũ vr̄o et dñi regis auxilio

indigerem· Respondebatq; ei absolon· Vinit dñs| quia multũ cõpacior tibi| sed paupes nõ admittũtur nõ est qui iuste iudicet· Videntᷣ mihi sermones tui boni & iusti| ſ nõ est qui te audiat constitutus a rege· Dicebatq; absolon| quis me cõstituat regẽ & iudicẽ sup terrã| vt ad me veniãt omẽs qui habent negociũ & ego iuste iudicẽ· Sed cũ accederet ad eũ homo & salutaret eũ extẽdebat manũ suã et apprehendens osculabatᷣ eũ faciebatq; hoc omni israhel| qui veniebat ad iudiciũ vt audiretur a rege| & sollicitabat corda viroꝝ israhel· Cũq; abisset absolon in ebron misit exploratores in vniuersas terras israhel· & tribus dicens| statim cum audietis clangorem buccine dicite| regnat absolon in ebron| & facta est coniuracio valida| populusq; concurrens augebatur cum absolone

ꝙ misera & breuis est vita magnatum Ca· xxix·

Edesto| sublimetᷣ in altũ ꝓuehatᷣ ad sũmũ statũ| cure eꝰ subcrescũt| sollicitudies cumulantᷣ| extẽduntᷣ ieiunia| vigilie ꝓducuntᷣ| ex quibꝰ corrũpitᷣ natura| spũs infirmatᷣ| infringitᷣ somnꝰ| amittitᷣ appetitꝰ· debilitatᷣ virtꝰ· corpꝰ attenuatᷣ· et sic in seipo deficiẽs· ñ dimidiabit dies suos ſ miserabilẽ vitã miserabiliori fine ↄcludit· Verũ ẽ illud poeticũ· In se magna ruũt sũmisq; negatũ ẽ stare diu· Et alibi Tollũtur in altũ vt lapsu grauiori ruãt· Verꝰ ẽ aũt illud ꝓpheticũ· vidi impiũ sup exaltatũ & eleuatũ sicut cedros libani trãsiui & ecce nõ erat· q̃siui eũ et nõ ẽ inuẽtꝰ locꝰ eiꝰ Añq̃ dies eius repleãtur pibit· ledetᷣ· q· vinea in primo flore botrus eius· & sicut oliua flores proiciens· Audi sup hec sentenciam sapientis· Omnis potentatus vita breuis

De diuersis ꝓprietatibus superborum Ca· xxx·

Tatim vt ambiciosus promotꝰ est ad honorẽ· in superbiam extollitur & in iactanciam effrenatur· Nec curat prodesse sed gloriatur preesse· presummit se meliorem quiá cernit se superiorem· Ast bonum facit nõ gradus sed virtus· non dignitas sed honestas· priores dedignatur amicos·

Notos ignorat hesternos | comites contempnit antiquos | vultum auertit | visum extollit | ceruicem erigit & suum fastũ ostẽdit · grandia loquitur | sublimia meditatur | subesse nõ patitur · preesse molitur | prelatis infestus | subditis onerosus · Molesta non suffert | concepta non differt | preceps & audax | gloriosus & arrogans | grauis & importunus

De superbia & casu luciferi Ca · xxxi ·

Superbia cũctis importabilis | omnibꝫ odiosa | inter oĩa vicia tu semꝑ es prima | tu semꝑ es vltima · Nã oĩne peccatũ te accedẽte cõmittitᷣ | te recedente dimittitᷣ · Scriptũ ẽ enĩ · Iniciũ oĩs peccati superbia | primogenita mors hec est inᷣ ipa rerꝫ primordia · Creaturã ɔtra creatorẽ erexit · Angelũ cõtra deũ | ꝫ eũ absqꝫ mora deiecit | qm̃ in veritate nõ stetit | ab innocencia in peccatũ | a delicijs in miserias | a celo empirreo in aerẽ caliginosũ · Audi ꝓphetã | quõ cecidisti lucifer q mane oriebaris qui dicebas in corde tuo · In celũ ascẽdã supra astra celi exaltabo soliũ meũ | sedebo in mõte testamẽti | in lateribꝫ aquilonis | & ascendã sup altitudinẽ nubiũ & similis ero altissimo · Tu signaculũ similitudinis plenꝰ sapiencia & pfectꝰ decore in delicijs padisi dei fuisti | omĩs lapis ꝑciosus opimẽtũ tuum sardis topasiꝰ & iaspis | crisolitꝰ onix & berillus · saphirꝰ & carbũculꝰ & smaragdꝰ · aurũ opus decoris tui · tu cherub extensus & ꝓtegens · & posui te in mõte sancto dei in medio lapidũ ignitorũ · Ambulasti pfectꝰ in vijs tuis · a die cõdicõis tue · donec inuenta est iniquitas in te · peccasti & eieci te de mõte dei · Eleuatũ est cor tuũ in corde tuo & in terram proieci te Cedri nõ fuerũt altiores illo · abietes nõ equãtur ad sũmitatẽ eiꝰ · platani nõ fuerũt equales frõdibꝫ eiꝰ · Oĩne lignũ padisi ꝑciosũ nõ ẽ assimulatũ ei · & pulchritudini eiꝰ qm̃ speciosũ fecit eũ in multis ɔdẽsis frõdibꝫ · Ipe ẽ rex sup oĩs filios superbie et draco magnꝰ ruffus · habẽs capita septẽ & cornua decẽ · Et in capitibꝫ suis septẽ dyademata · cuiꝰ cauda trahebat terciã ptẽ stellarꝫ celi & misit illas ĩ terrã · et ꝓiectꝰ ẽ draco ille magnꝰ serpẽs antiquꝰ q vocatᷣ dyabolꝰ et sathanas q seducit vniũsũ

orbem· Et ꝓiect⁹ ē in terrā et angeli ei⁹ cū eo missi sūt· De q̄ veritas ait· videbā sathanā sicut fulgur de celo cadentē· Nam omīs qui se exaltat humiliabit᷑ et q̄ se humiliat exaltabitur·

De abhomīabili sup̄bia et arrogantia hoīm· Ca·xxxij

Superba p̄sūptio p̄sūptuosa supbia q̄ nō solū angelos voluit deo adequare s̄ et omēs p̄sumpsit deificare Porro hos dep̄ssit q̄s et erexit et q̄s exaltauit humiliauit· hic ait dn̄s ad ꝓphetā· O fili hoīm dic p̄īcipi tuo· hec dicit dn̄s de⁹· eoq̄ eleuatū est cor tuū q̄si cor dei· et dixisti· deus ego sum· cum sis homo et nō de⁹: idcirco adducā super te robustissimos gentiū: et interficiēt te: et morieris ī interitu occisorū· Nabuchodonosor eoq̄ potentiā suā sup̄be iactauit et ait· nōne hec ē babilō magna quā ego edificaui ī domū regiā ī robore fortitudīs mee et in glīa decoris mei᷑ Cū adhuc s̄mo esset in ore regis· vox de celo ruit tibi d̄r nabuchodonosor rex: regnū tuū trāsibit a te: et ab hoībꝫ eicient te Et cū bestiis et feris erit habitatio tua· fenū q̄si bos comedes: et septē tempa mutabunt᷑ sup te· donec scias q̄ excelsus dn̄et᷑ sup regno hominum: et cuicūq̄ȝ voluerit det illud· Eadē hora s̄mo cōpletus est sup nabuchodonosor regē· verꝫ ē ergo qd̄ legit᷑· homo cū ī honore esset n̄ intellexit· cōpat⁹ ē iumētis insipiētibꝫ· et silis factus ē illis· Supbia turrim euertit· liguā cōfudit· ꝓstrauit golyam· suspēdit amon interfecit nycanorem· perimit antiochum pharaonē submersit· et sennacherib interemit· sedes ducū supborum destruxit de⁹· et radices gentium supborum arefecit·

De abhominatione superbie· Ca·xxxiij

Vam detestabil᷑ sit supbia dn̄s ip̄e per ꝓphetā amos testatur· Jurauit dn̄s de⁹ in aīa sua· Dicit dn̄s deus exercituum· detestor ego supbiam iacob· si oblitus fuero vsq̄ȝ ad finē opera eoꝝ· Vn̄ inter illa sex sūt q̄ odit dn̄s deus· et septimum detestat᷑ aīa ei⁹· Salomon p̄mum posuit oculi sublimes· i· superbiā Et ysa· Dies dn̄i exercituum super omnem superbū et excelsū· et super omēm arrogantē et humiliabi

tur· Et super oēs cedros libani sublimes et erectas : et super querc⁹ basan· & sup omnes mōtes excelsos & sup oēs colles eleuatos· & sup omnē turrim excelsam & sup omnē murū munitū & incuruabit̄ sublimitas hoīm & hūiliabit̄ altitudo virorū· ꝓpterea dilatauit infern⁹ aīam suā· & aperuit os suū absq3 vllo termīo & descēdent sublimes gloriosiq3 ei⁹ ad eū· dominus exercituum cogitauit hoc vt detraheret superbiam omnis glorie· Job q3 dicit· Si ascēderit vsq3 ī celū supbia· & caput eius nubes tetigerit· quasi sterquiliniū in fine perdetur

Contra arroganciam superborum Ca·xxxiiij·

Omis fere vicio̅sus diligit sibi similē· supbꝰ aūt odit elatū· Vn̄ salomō· int̄ supbos semp iurgia sūt· & vbi fuerit supbia ibi & ↄtumelia· Supbꝰ insolita gescit· ↄsueta fastidit· magnū reputat si loqui dignetur· maximū si surgat & amplexat̄· estimat plus dignitatē ab ipo q̄ ipm effectū ex dignitate· nunq̄3 vult vti paternitatis affectu· s3 semp vti dn̄acionis impio· Supbia ei⁹ et arrogācia ei⁹ & indignacō ei⁹ pl⁹ q̄ fortitudo ei⁹· reuoluit in aīo q̄d legit̄ in euāgelio· Facta ē cōtēcio int̄ discipulos ihesu quis eoꝝ videret̄ esse maior· et ait illis ihesus· Pn̄cipes gēciū dn̄ant̄ eoꝝ· et qui potestatē habēt sup eos benefici vocant̄· vos aūt nō sic s3 qui maior inter vos ē erit sicut minor· & q p̄cessor est sicut ministrator· Et petr⁹ apostoloꝝ magister in canonica sua· nō q̄si dn̄antes in clero s3 forma facti gregis ex aīo· dn̄i ē terra & plenitudo ei⁹ Vn⁹ ē ergo de⁹ vn⁹ ē dn̄s· ceteri n̄ sūt dn̄i s3 ministri· Audi sup hoc sapiētē· Rectorē te posuerīt noli extolli· esto in illis quasi vn⁹ ex illis·

Contra fraudem ambiciosorum Ca·xxxv·

Jlij zebedey qui per interuentum matris honorem postulauerunt a cristo· Dic inquit vt sedeant hy duo filij mei vn⁹ ad dexterā & alius ad sinistrā tuam in regno tuo· meruerūt audire· Nescitis quid petatis· Nō enim honore sed onere puemtur ad regnum· Vnde dn̄s subdit· Nō est meū dare vobis· meum est quidē dare· sed non vobis ·i· ambiciosis

quales vos estis· licet oīs potestas a deo sit ·tamē superbus nō regnat ex deo ꝯm illud propheticum· Ipsi regnauerunt & nō ex me principes extiterunt & non cognoui eos

De proprietatibus arrogantis Ca·xxxvi·

Vperbo amat primas kathedras in sinagogis· primos recubit9 in cenis· salutacōs ī foro· & vocari ab homībꝫ rabi nō noīe psone ꝯ noīe fortune vult appellari· nō vt homo ꝯ vt de9 vult honorari· Sedet sublimis · incedit excelsus vult sibi oēs assurgere· singulos inclinare· Porro phūs quidā volēs arrogātiā cuiusdā regis eludē cū vidisset eū ī throno regali sedere sublimē· ꝓstrat9 ad terrā adorauit supplicite: & cōfestim nō inuitat9 ascēdēs iuxta regē cōsedit· Qd rex vehemēter admirās· eo ꝙ nosset eū esse phm· cur hec egerit inquisiuit· phs ergo rñdit aut de9 es aut hō· Si de9 debui te adorare· si hō potui iuxta te sedere· Rex aūt ei9 racōz aduertēs dixit cōtra phm· ymo si hō sū nō debuisti me adorare· Si de9 nō debuisti circa me sedē· sapiens iste rñdit· ꝯ ille prudens elusit

De superfluo cultu vestium Ca·xxxvii·

Rimis parentibꝫ fecit de9 perizomata post peccatū Et a xpo dicit᷑ xpianis· Nō duas tunicas habeatis· ꝯ iuxta consilium iohis· qui habet duas tunicas det vnam nō habēti· Supbꝫ aūt vt magnific9 videat᷑ satagit vestiri duplicibꝫ indui mollibꝫ ꝑciosis ornari· Sed qd ē hō ꝑciosis ornat9 ñ sepulcrū foris dealbatū int9 aūt plen9 spurcicia & inmūdicia Jacinct9 et purpura cocc9 et bissus ī limo putrescūt Aurū et argētū· lapides et gēme in luto sordescūt · Dignitas et ptās male iacēt in pulue· honor et gl'a male sedēt in cinere· Quid ergo supbe philacteria dilatas: et magnificas fimbrias· Diues iste q induebat᷑ purpura et bysso sepult9 ē in inferno· Dyna filia iacob patriarche anq̄ egredet᷑ vt ait iosephꝰ emere ornamētū mulieꝝ ꝓuīcialiū vgo pmāsit· Cū aūt exiuit sichem fili9 regis emor eā violēter oppssit· holofernes q sedebat ī canopeo suo qd erat ex purpura et auro et smaragdo et lapidibꝫ ꝑciosis intextū iugulat9 ē a iudith q cū p9 vteret᷑ cilicio: tunc ornamentū iocūditatis assumpsit· Audi sup hec cōsilium

sapientis· In vestitu ne glorieris vnq̄· et appl's· Non in veste preciosa| nec sit extrinsecus capillatura| aut circundacio auri: aut vestimentorum cultus·

Contra superfluum ornatum· Ca·xxxviij

Ttende quid ꝯtra supfluum ornatū cōmnet dom⁹ per ꝓphetā· Pro eo ꝙ eleuate sūt filie syon & ambulauerunt extento collo| et nutib⁹ oculoꝝ ibant· Decaluabit dn̄s v̓ticem filiaꝝ syon| & crinem eaꝝ denudabit· In illa die aufert dn̄s ornamentū calciamētoꝝ| et lamīas et torques & monilia & armillas & mitras & discriminalia et periscelides & murenulas & olfactoriola & in aures & ānulos & gēmas in fronte pendentes & mutatoria & palliola & lintheamina & ac⁹ & specula & syndones & victas et theristra· Et erit ꝓ suaui odore fetor· & ꝓ sona funicul⁹| & ꝓ crispanti crine caluicium· ꝓ fascia pectorali ciliciū· Ecce reddit̄ iusta pena ꝓ culpa· vt in eo puniant̄ in q̄ peccauerūt· Adhuc sup his audi ezechielē aliū ꝓphetā· O tyre bissus varia de egipto texta ē tibi in velū· Jacinct⁹ & bissus et purpura de insul' eliza facta sunt opimentū tuū· dentes eburneos et hebeninos cōmutauerunt in p̄cio tuo· Gemmā & purpurā & scutulatā & sericū ꝓposuerunt in mercato tuo· De dan· institores tui in tapetib⁹ ad sedēdum· & repleta es et glorificata es nimis· Sed nūc ꝯtrita es in mari et ī profundis aquarum opes tue ad nihilum redacte sunt| et non eris vsq̄ imperpetuum·

Exemplum ꝙ plus defert̄ vestibus q̄ v̓tutib⁹· Ca·xxxix·

Vm quidā ph's in habitu ꝯtēptibili p̄ncipis aulā adisset| et diu pulsans n̄ fuit admissus· Sꝫ quotiēs temptauit ingredi| totiens ꝯtigit eū repelli· Mutauit habitū et assūpsit ornamētū| tūc ad primā vocē adit⁹ patuit venienti| q ꝓcidēs ad p̄ncipem| paliū qd̓ gestabat cepit venerabiliter osculari· Sup quo p̄nceps admirans quid hoc ageret exquisiuit· Philosophus ergo respondit· honorantem me honoro· quia quod virtus non potuit| vestis obtinuit· O vanitas vanitatum plus honoris defertur vestibus q̄ virtutibus · plus venustati q̄ honestati·

De fucacõe color̄ & ornatu psone mẽse atq̀ domꝰ Ca·xl·

Rtificialis species supducit̄ & facies obducitur naturalis| tanq̄ hominis artificiũ artem superet creatoris· Nõ sic nõ sic· cõsiderate inquit lilia agri ꝛc· quomõ crescãt nõ laborãt neq̀ nent· Dico aũt vobis qm̄ nec salomon in omni gloria sua coopertꝰ est sicut vnũ ex istis· absit vt adulterinꝰ color· cõpabilis sit natiuo· Qm̄ ymmo cũ facies adulterino fucat̄ colore· os abhominabili fetore corrumpitur· vniuersa vanitas omnis hõ viuens· Quid enĩ est vanius q̄ pectinare crines· planare cesariem· tingere genas· vngere faciem· pducere supercilia qm̄quidem fallax sit gloria & vana sit pulchritudo Omnis caro fenũ & omnis gloria eius quasi flos agri· Qm̄ tã quã fenũ velociter arescẽt· & quemadmodũ olera herbarũ cito decident· ad quid ergo ornamentum persone· Quid vanĩꝰ q̄ ornare mensam mantilibus picturatis· cultellis ebore manicatis· vasis aureis· vascellis argenteis· cuppis & nappis natalibꝰ & gradalibꝰ· scutellis & cocliaribus· fuscinulis & salarys vasculis & viceolis· capsulis & flabellis· Quid prodest pingere cameras· ditare pticas· palliare vestibulum· substernere pauimentum· componere lectum inflatum plumis· optum sericis· obductum cortinis· aut etiam canopeo· scriptum est enim· Homo cũ interierit nõ sumet oĩa secũ neq̀ descẽdet cũ eo glĩa eiꝰ

De dampnabili hũane dissolucõis ingressu Ca·xli·

On est qui de cordis mũdicia valeat gloriari· quoniam in multis offendimus omnes· & si dixerimꝰ q̄ peccatum non habemus nosipsos seducimꝰ & veritas in nobis nõ est· Quis ē qui dicere valeat cum apostolo· nihil mihi conscius sum sed non in hoc iustificatus sũ· quis est hic & laudabimus eum· Ecce inter sanctos nemo est immutabilis· celi non sunt mundi in conspectu eius· & in angelis suis reperit iniquitatem vel prauitatem· Quantomagis abhominabilis est & inutilis homo· qui bibit quasi aquam iniquitatem· Penituit ergo deum q̄ hominem fecisset in terra· eo q̄ multa

malicia hominum esset in terra | & cūcta cogitatio hominis omni tempore ad malum intenta · Et ideo tactus dolore cordis intrinsecus doluit hominem quē creauit · Porro superhabūdante iniquitate | refriguit caritas multorum · Omnes declinauerūt simul inutiles facti sunt | non est qui faciat bonum | nō est vsqꝫ ad vnum · Tota pene vita mortaliū mortalibus est plena peccatis | vt vix valeat inueniri qui non deuiet ad sinistram : qui non reuertatur ad vomitum | qui non ꝯputrescat in stercore : q non potius glorientur cum male fecerūt | & exultent in rebꝰ pessimis · Repleti omni iniquitate & malicia | fornicatione | auaricia | nequicia | pleni inuidia homicidijs | contentione | dolo | susurrones · malignitate · detractores · deo odibiles · contumeliosi · superbi · elati · inuentores malorum · parentibus non obedientes · insipientes · incompositi · sine affectione · absqꝫ federe et sine misericordia · Talibus & peioribus mundus iste repletus abundat hereticis et scismaticis · ypocritis · pfidis et tyrānis · symoniacis · ābiciosis et cupidis · raptoribꝰ et p̄domibꝰ · violētis et exactoribꝰ · vsurarijs et falsarijs · īpijs et sacrilegis · pditoribꝰ et mendacibꝰ · Adulatoribꝰ et fallacibꝰ · garrulꝰ et vanitatis · gulosis & ebriosis · adulteris et incestuosis · mollibꝰ & immundis · Pigris & negligentibꝰ · vanis & pdigis · impetuosis & iracūdis impacientibꝰ et inconstantibꝰ · veneficis et augurибꝰ · piuris et execratis · p̄sūptuosis et arrogātibꝰ · incredulꝰ et desꝑatis · deniq̄ vniūsis vicijs irretitis Porro sicut deficit fumꝰ deficient · et sicut fluit cera a facie ignis sic pctōres a facie dei omnipotētis ·

De doloribus quos mali paciuntur in morte · Ca · xlij ·

Mali siquidē q̄tuor dolores patiuntur in morte · Primus dolor est angustia corporea | tanta & tam grauis quanta et qualis | nec fuit nec est in presenti vita ante dissolutionem illā · quoniā quibusdā apparet primo dolore seipsos dissipare · fortis eñi & incōpabilis est violentia | quando nexus illi & phisicales nodi inter corpus & animam dirūpuntur Vnde lamentatur ꝓpheta · Circumdederūt me dolores mortis · Non est membrum : non est articulus in corpore quod non penitus inuoluatur | illo inexpugnabili dolore ·

Secundus dolor est quando iam plene diffatigato corpore| & suis exhausto viribus| aīa multo liberius videt tunc in momento occurrē oīa opa sua bona vel mala q̄ fecit| que omnia reducūtur ante oculos interiores· Dolor iste tantus| & retractio ista tam grauis| quoniam anima plurimū turbata| cogitur contra seipsam edisse· Vnde propheta· Torrentes iniquitatis cū conturbauerunt me· Nota torrentes iniquitatis cū multo impetu veniunt & videntur diruere omnia| ita in morte videbit malus omnia subito que fecit opera bona vel mala· Tercius dolor est quando anima incipit tam iuste iudicare & suis iniquitatibus debita iehenne tormenta imminere· testimonio prophete· Dolores inferni circumdederunt me· Quartus dolor est quādo aīa adhuc in corpore posita videt spirit⁹ malignos| ad recipiendū sepatos| vbi tantus dolor est & timor q̄ misera anima licȝ extincta q̄dm potest refugiat & tempus sue captiuitatis redimat anteq̄ de corpore exeat·

De aduentu xp̄i ad diem mortis cuiuslibet hoīs Ca·xliij·

Ideat etiam tam bonus q̄ malus| anq̄ egrediatur de corpore xp̄m in cruce positum| malus vt ad confusionem erubescat sibi non pdesse redempcōeȝ sanguinis xp̄i sua culpa exigente· Vnde dicitur in euangelio· Videbunt in quem pupigerunt· quod intelligitur de aduentu xp̄i ad iudicium & de aduentu ad diem mortis· bonus videt ad sui exaltacōem· teste apostolo· Vsqȝ in aduentū dn̄i nostri ihesu xp̄i| .i. ad diem mortis quando videlicet apparet bonis instar· Johis euangel· d· Veni electe mi ad cōuiuiū fratrū tuoꝝ· Quatuor nāqȝ leguntur aduētus xp̄i· duo visibiles scȝ veniens ad iudicium & in obitu suoꝝ carorum· Et duo inuisibiles videlicȝ in mēte p graciam sm illud ad eū veniemus & mansionem apud eū faciemus· Et in effectu orationis ad exaudicōem· sm illud vbi duo cōgregati sunt in nomine meo in medio eoꝝ sum· Et quodcūqȝ pecierint patrē meū in nomine meo dabit eis

Incipit Registrũ tercie partis principalis hui9 libri & finalis

Xibit spūs eius & reuertet᷑ in terrā suā| in illa die peribūt oīs cogitacōs eorꝝ·O quot & quāta mortales de mūdane ꝓmissionis incertitudīe cogitātes sub repentino mortis articulo| repēte cūcta q̄ cogitauerāt euanescūt·Sicut vmbra cū declinat ablati sunt| & excussi sūt sicut locuste· Exibit ergo spūs non voluntari⁹ sed inuit⁹·Qui cū dolore dimittit que cū amore possidebat·Et velit nolit cōstitut⁹ est ei termin⁹ qui ꝑteriri nō poterit·in quo terra reuertet᷑ in terrā·Scriptū est eñ| terra es & in terrā ibis· Naturale siquidē est vt materiatū in materiā resoluat᷑·auferet ergo spiritū eorꝝ & deficient| & in puluerē suū reuertentur Cum autē morietur homo hereditabit bestias & serpentes| & vermes operient eum| sicut vestimentū sic comedet eos vermis· & sicut lanā deuorabit eos tynea·Quasi putredo cōsumēd⁹ sū ait iob·& quasi vestimētum quod comeditur a tynea| omnes enim in puluere dormient·putredini dixi| pater meus es| mater mea & soror mea vermibus· Homo putredo| & filius hominis vermis| q̄ꝫ turpis pater| q̄ꝫ turpis mater| q̄ꝫ abhominabilis soror·Conceptus est homo de sanguine per ardorem libidinis putrefacto·Cuius tādem cadaueri·q·funebres vermes assistunt·Viuus genuit pediculos & lumbricos| mortuus generabit vermes & muscas| viuus produxit stercus & vomitū mortuus generabit putredinem & fetorem; viuus hominem vnicum impinguauit| mortuus plures vermes impinguabit· Quid ergo fetidius humano cadaueri? quid horribilius homine mortuo? Cuius gratissimus erat amplexus in vita·Molestus erit etiam aspectus in morte·Quid ergo prosunt diuicie Quid epule? quid delicie? non liberabunt a morte| non eripient a fetore·Qui modo gloriosus sedebat in throno| modo despectus iacet in tumulo| qui modo fulgebat ornatus in aula· modo sordet nudus in tumba| qui modo vescebatur delicijs in cenaculo| modo consumitur a vermibus in sepulchro·

De tristi memoria dampnatorum Ca·ij·

Jndicta carnis impij vermis & ignis vterqз duplex in
terior & exterior· Jnterior qui rodit et vrit cor| exter-
or qui rodit & vrit corpus· Ysayas· Vermis eorum
non morietur & ignis nō extinguet· Judith· Dabit dn̄s ignē
& vermes in carnes eorꝝ vt vratur & senciāt vsqз in sempit-
nū· Vermis ↄsciēcie tripliciť lacerabit| affligit memoria| turba
bit penitēcia| torq̄bit angustia· Salomō· venēt in cogitacōe
peccatorꝝ suorꝝ timidi| & trāsducēt illos ex aduerso iniqtates
eorꝝ dicētes· Quid ꝓfuit nobis supbia· et iactācia diuiciarum
quid cōtulit nobis· trāsierūt velud vmbra & sicut nauis q̄ per
trāsyt aquā fluctuātē| cui⁹ cū p̄terit nō ē inuenire vestigiū| sic
& nos nati cōtinuo desinim⁹ esse· Virtutis qdē nullū valem⁹
ondere signū| ſ; malignitate nostra cōsumpti sum⁹· Cū ingēti
turbacōe recogitabūt| q̄ cū nimia delectacōe gesserūt vt stimu
lus mēorie pūgat ad pcāз q̄s acule⁹ neqcie stimlauit ad culpā

De inutili penitencia reproborum Ca·iij·

Jcent intra se penitenciā agētes| errauim⁹ a via veri-
tatis| & iusticie lumē nō illuxit nobis· Tunc incipiēt
dicere mōtibus| cadite sup nos| & collibꝫ opite nos· pe
nitebūt ad penā sed nō cōuertent· ad veniā· iustū em̄ est vt q̄
noluerunt cū potuerunt· cum velint non possint· Dedit em̄ eis
deus locū penitēcie & ipi abusi sūt eo· Preterea diues ille qui
cruciebať in flāma dicebat ad abrahā· Rogo te pater vt mit-
tas lazarum in domū patris mei· habeo em̄ quinqз fratres vt
testetur illis ne ipsi veniāt ad hunc locum tormentorum· cui
cū abraham r̄ndisset· Habēt moysen & ꝓphetas· audiāt illos
subiūxit n̄ pať abrahā ſ; si qs ex mortuis ierit ad eos penitēci
am agēt· Agebat & ipe pn̄iam in inferno· ſ; qr videbat eā in
utilē rogauit vt annūciaret fr̄ibꝫ q̄ten⁹ agerēt pn̄iaз ī hoc secu
lo fructuosam· qr tūc ꝓdest homī penitē cū pōt et ipe peccare

De diuersis penis inferni Ca·iiij·

Ene infernales s̄m diuersa p̄ccata diuerse sunt·Pri-
ma est ignis·secūda frig⁹·de quibꝰ dixit dn̄s·Ibi erit
flet⁹ & stridor dēciū|flet⁹ ꝓpter ardorē|et stridor ꝓpt
algorē|trāsibūt eñ de aquis niuiū i calorē nimiū·tercia erit fe
tor·de hys tribꝰ dicit ꝓpheta·Ignis sulphur & spūs ꝓcella
rū·quarta vermes indeficiētes·Vn̄ ysayas·vermis eoꝝ n̄ mo
riet̄ & ignis eoꝝ nō extinguet̄·q̄nta sacrilega man⁹ ꝑcucientiū
Vn̄ idez ꝓpheta·parata sūt iudicia blasphematoribꝰ & ꝑcuci
entes malleꝰ stultoꝝ corpibꝰ·sexta·tenebre palpabiles exterio
res & interiores·teste iob·Vadā ad terrā tenebrosam & optaz
mortis caligīe|trā miserie et tenebraꝝ vbi vmbra mortis ēt nl'
lus ordo s̄ sempiternus horror inhabitat·Et in psal·Ineternū
nō videbit lumē·Et iteꝝ·impij in tenebris cōticescēt·septima
cōfusio peccatoꝝ·Tūc eñ erūt libri apti cōsciēcie hoīs & erūt
omibꝰ manifesta·octaua·horribilis visio demonū q videbūtur
in excussiōe scintillaꝝ de igne ascēdētiū·nona ignee cathene q-
bus impij mēbris cōstringunt̄·Prima cōcupiscētiū ē|scda ma
licīosoꝝ|t'cia luxuriosoꝝ|q̄rta inuidoꝝ & odiū habētiū|quinta
eoꝝ q in hoc seculo flagello n̄ menti sūt castigari s̄ qr exacer-
bauert deū pctōres & i multitudīe pctōꝝ suoꝝ n̄ q̄rent·sexta
eoꝝ q in tenebris ambulātes ad lumē veꝝ venire ɔtēpserūt·sep
tima ɔsitētiū peccata sua et pn̄iaz negligētiū al's ɔtēpnētiū·octa
ua q i hoc seculo libent̄ vidēt mala et faciūt·nona illoꝝ q p sin
gl'a vicia sūt defluxi q ambulāt i desiderijs et ɔcupiscēcijs suis

De inestimabili angustia dampnatorum Ca·v·

Idētes turbabunt̄ timore horribili|gemētes p̄ angu-
stia spūs & dicētes hy sūt q̄s aliq̄n habuim⁹ i derisū
et i similitudīe ip̄roperij|nos īsensati estimabam⁹ vi
tā illoꝝ īsaniā & finē illoꝝ sine hōre·Ecce quō cōputati sunt
int̄ filios dei|et int̄ sanctos sors illoꝝ ē|suppliciū eñ maloꝝ ē
intueri gloriā bonoꝝ|licz forte p⁹ finē iudicij beati quidā visu
ri sūt reprobos i tormētis|s̄m illud·letabit̄ iust⁹ cū viderit vi
dictā ipioꝝ|reprobi vero n̄ sūt visuri bonos i gl'ia s̄m illd̄ Tol
lat̄ impi⁹ n̄e|talia dicēt i inferno pctōres·qm̄ spes ipīn tāq̄ la
nugo q̄ a vēto tollit̄·et tāq̄ spuma gracil' q̄ a ꝓcella dispgit̄ et
tāq̄ fum⁹ a vēto diffusus et tāq̄ mēoria hospitis vnius diei·

De igne iehennali — Ca· vi·

Gnis iehenne nec lignis nutritur nec flatu succendi- tur| sed a deo creatus est inextingibilis ab origine mū di· Scriptū est ī Job deuorabit eos ignis qui nō suc cēdit· Creditur aūt ēsse sub terris fm illud ꝓpheticū· Infern9 subter conturbatus est in occursū aduent9 tui· Sȝ & oīs lo cus reprobis ē penalis| qui semp secū defert cruciatū| & vbiqȝ cōtra se tormētū incurrūt· ꝓducāt inquit ezechiel ignē de me dio sui qui comedit eos· Ignis aūt iehenne semp ardebit· & nunq̄ lucebit· semp vret & nunq̄ cōsumabit semp inficiet & nunq̄ deficiet· Est eñ apud inferos sūma tenebrarū obscuritas immēsa penarum acerbitas· infinita miseriarum eternitas· liga tis inquit manib9 & pedib9 mittite eū in tenebras exteriores· ibi erit fletus & stridor dencīū· Singula mēbra ꝓ suis pecca- tis ꝓpria sustinebūt tormēta· vt ī eo puniant in quo peccaue- runt· Scriptū est eñ· p que peccat homo· p hec & torq̄tur· vñ qui lingua peccauerat· cruciabit in lingua· ꝓpt q̄d ipe epulo clamabat· pat abrahā miserē mei· & mitte lazarū vt intingat extremū digiti sui vt refrigēt ligūā meā q2 crucior ī hac flāma

De tenebris inferni — Ca· vij·

Reprobi nō solū exteriorib9 s3 et īteriorib9 tenebris īuol uētur· qa spūali piter & corpali lumīe carebūt· Scri- ptū est eñ· tollat impi9 ne videat gloriā dei· q2 solus tūc erit in lucē sempiternā· Tantā in penis sustinebūt reprobi angustiā· vt vix aliquid cogitare valeāt preter penas sed illuc dirigūt impetū cogitacōis vbi senciūt vim doloris· Sane quī dem discipul9 fert apparuisse magistro post mortē· quē cū in- tellexisset magister esse dāpnatū· q̄siuit ab eo si aliquib9 q̄stio- nes apud inferos verterent· Qui dicit indisse· Apud inferos queri nō solet aliqua questio· quia vt salomō ait· nec op9 nec ratio nec sciēcia nec sapiēcia erit apud inferos quo tu ꝓperas· Erit eñ in reprobis tanta mentis oblivio· tanta cecitas ani- mi· tanta confusio rationis· vt raro vel nunq̄ ad cogitandum

de deo quicq̄ possit assurgere· nec dum ad confitendum valeant respirare/ nam a mortuo tanq̄ ab eo qui non est/ perijt cōfessio· Scriptum est enim· Non mortui laudabunt te domine neq̄ omnes qui descendunt in infernum· Ysayas· Non infernus confitebitur tibi/ neq̄ mors laudabit te

De confusione penarum Ca·viij·

Jmitte me domine dicit Job vt paululum plangam dolorem meum anteq̄ vadā & nō reuertar ad terrā tenebrosam & opertā mortis caligine/ terrā miserie & tenebrarum vbi vmbra mortis & nullus ordo sed sempiternus horror inhabitat· Ordo quidem erit in quantitate penarum/ qa in qua mensura mensi fueritis remecietur vobis/ vt qui grauius peccauerunt grauius puniantur· Potentes eñ potenter tormēta sustinebūt· Sz & ordo erit de qualitate rerū/ quia de aquis niuiū trāsibūt ad calorē nimiū/ vt subita cōtrariorum mutacio grauiorem inferat cruciatū· Experimēto cognoui/ q̄ adusto si frigidum statim adhibeas/ ardenciorem senciet cruciatum·

De indeficiencia tormentorum Ca·ix·

Jcut oues in inferno positi sunt/ mors depascet eos: dictum est enim hoc a simili iumentorum/ que non radicitus herbas euellūt/ sed summitates eripiunt/ vt iterū herbe renascantur ad pastum· Sic & impij quasi morte depasti reuiuiscent ad mortem/ vt eternaliter moriantur· Ouidius· sic in consūpticij semper renascentes non pereant vt possint sepe perire· Tunc enim mors immortalis erit/ tunc viuent mortui qui vite sunt mortui/ querent mortem & non inuenient/ qui vitam habuerunt & perdiderunt· Audi iohānem in Apocal'· dicentem· In diebus illis querent homines mortem & non inuenient eam/ desiderabunt mori & fugiet ab eis· O mors q̄z dulcis esses quibus tam amara fuisti/ te solam desideranter optabunt/ qui te solam vehementer odierunt

Cur reprobi nunq̄z liberantur a penis Ca·x·

Vllus ergo sibi blandiat᷑ & dicat· qꝛ deꝰ non in finē irascetur neqꝫ in eternū cōminabit᷑| ſꝫ miseratio eiꝰ super omīa opa eiꝰ| qui cū iratus ē non obliuiscit᷑ misereri| nec quicq̄ eoꝝ q̄ fecit odiuit· Assūmens in argumentū erroris qđ dn̄s ait per ꝓphetam· Congregabunt᷑ in congregatione vniꝰ fascis in lacū| & claudent᷑ in carcere et pꝰ multos dies visitabunt᷑· Homo nāqꝫ peccauit ad tpus| nō ergo eū puniet in eternū· O spes inanis· o falsa p̄sūptio· Non credat frustra errore deceptꝰ ꝗ aliq̄ p̄cio redimendꝰ sit Quoniam in inferno nulla ē redemptio· Congregabunt᷑ ergo pc̄tōres ī lacū| et claudentur in carcere scꝫ in inferno· In q̄ sine corpibꝰ vsqꝫ in diē iudicii torq̄bunt᷑· Et post multos dies vicꝫ postq̄ resurgent cū corpibꝰ in nouissimo die visitabunt᷑· non ad salutē ſꝫ ad iudicium & vindictā· qꝛ post diē iudicii grauius punient᷑ Sicut & alibi dꝛ· Visitabo ī vga iniquitates eoꝝ & in vberibꝰ peccata eorum· Predestinatis ergo irascitur deus temporalit᷑· qꝛ flagellat omnem filiū quē recipit· de quibꝰ illud accipit᷑ non in finē irascetur· reprobis autem deus irascet᷑ eternalit᷑· qꝛ iustum est vt qui semper in suo errore p̄uaricatur· eterno deus de aīa sua vlciscatur· Nam licet peccādi facultas illū dimittat| ipe tamē non dimittit voluntatem peccandi· Scriptū est enī| supbia eorum qui te oderunt ascendit semper· Non humiliabunt reprobi iam desperati de venia| ſꝫ malignitas odii tantum in illis excrescent· vt mallent illū omnino nō esse| p quem sciunt se tam infeliciter esse· Maledicent altissimo & blasphemabunt excelsū: conquerentes eum esse malignum qui creauit eos ad penaꝫ & nunq̄ inclinatur ad veniam· Audi iohannem in apoc· dicentē Grando magna descendit de celo in homines & blasphemauerunt deum homines ꝓpter plagam grandinis quoniam facta est magna vehementer· Volūtas ergo dampnati licꝫ amiserit ptātis effectū| semp tn̄ malignitatis affectū· Et ipa erit ī inferno supplicium| q̄ fuerat ī mūdo pc̄tm̄| licꝫ forsitā & ibi pc̄tm̄ sit ſꝫ non meritū pene· Impiꝰ ergo qꝛ hēbit semp ī se reatū ex culpa sentiet semp ɔtra se cruciatū ex pena· qꝛ qđ ipe p pn̄iaꝫ nō deleuit· deꝰ p indulgētiaꝫ n̄ remittit· Ad ingnā ēgo ptinet iusticiam

indicantis· vt nunq̄ careāt in iehenne supplicio: qui nunq̄ vo-
luerūt carere peccato· voluissent itaq3 si potuissent sine fine vi
uere· vt sine fine potuissent peccare· Ostendūt enī q̄ in pecca-
to semper viuere cupiunt· qui nūq̄ desinūt peccare dū viuūt·

Testimonia de suppliciis eternalibus· Ca xi

Vis inquit ysayas poterit habitare de nob̄ cū ardori
bus sempitnis· Iste fum⁹ erit in furore meo· ignis ar
dens tota die· Nocte & die n̄ extinguet̄ sꝫ ascēdit fu-
mus ei⁹ in sempitnū· Jere· Dabo vos ī opprobriū sempitnū
& ignominiā eternā q̄ nulla obliuiōe delebit̄· Daniel· Qui dor
mierint in puluere tre euigilabūt· alij in vitā eternā· & alij in
opprobriū vt videāt semp· q3 mortuo hoīe ipio nulla spes erit
de eo· hinc extimplo veniet perditio sua· et subito conteretur:
nec habebit vltra medicinam· Johannes in apocalipsi· Si
quis adorauerit bestiam et ymaginem eius· hic bibet de vino
ire dei: et cruciabitur igne et sulphure: et fumus tormentorum
ascendet in secula seculorum· Nec habebit requiē die ac nocte
Confirmat hoc veritas· quia damnandos in iudicio sentenciali
ter reprobabit dicens· Ite maledicti in ignem eternum qui pa
ratus est dyabolo & angel̄ eius· Si fm iudicium diuinum in
deutronomio· in ore duorum vel trium stat omne verbum| quā-
to magis in ore tantorum virorum de postposita vita cōstabit·

De die iudicij· Ca· xij·

Ecce ergo dies domini veniet crudelis & indignatione
plenus et ire et furoris: ad ponendam terram in solitu
dinem: & peccatores ei⁹ conterendos de ea· Quoniā
stelle celi & splendor earum non expandent lumen suum· Ob-
tenebratus est sol in ortu suo· & luna non splendebit in lumi
ne suo· Et visitabo sup omē orbem mala| & cōtra impios in
iquitatem eoꝝ· Et quiescere faciā supbiam infidelium| et arro
gantiam fortium humiliabo· ꝑpter hoc oēs man⁹ dissoluent̄:
& omne cor hoīs tabescet & cōteretur: torsiones & dolores
tenebunt: & q̄si parturiēs dolebūt· vn⁹quisq3 ad proximum
suum stupebit· quia dies illa dies ire· vt sophonias propheta

attestat' dies tribulatiōis et āgustie| dies calamitatis et miserie| dies tēbrarū et caliginis| dies nebule et t'binis | dies tube et clangoris· q2 ɔsumacōz dñs faciet cū festinatiōe cūctis habitātibꝰ t'ram· Et supueniet repētina dies illa tanq̄ laqueꝰ ī oēs· q sedēt sup faciē vniūse terre| queādmodū fulgur exit ab oriēte et apparet vsq3 ī ocadētē ita erit aduētꝰ filij hoīs· apl's Dies eñ dni sicut fur ī nocte ita veniet| cū eñ dixerit pax et securitas| tūc repētinꝰ eis supueniet īteritꝰ| sicut dolor ī vtero hñtis & ñ effugient·

De precedenti tribulatione· Ca· xiij·

Recedet aūt tribulatio q̈lis nunq̄ fuit ab inicio mūdi vsq3 modo| neq3 fiet & nisi breuiati forent dies illi: ñ fieret salua omis caro· Surget gens ɔtra gentem| & regnū cōtra regnū| & terre motꝰ magni erūt per loca| terrores de celo & tēpestates| pestilētie & fames · Et signa magna erūt in sole & luna & stellis| & in terris pssura gentiū p̄ confusiōe sonitꝰ maris & fluctuū| arescētibꝰ hominibꝰ p̄ timore et expectatione q̄ supueniet vniuerso orbi· Surgent pseudo xpi & pseudo falsi pphete| & dabūt signa magna & pdigia| ita q̄ si fieri pōt in errorē ducant' etiā electi· Tūc testimonio apl'i reuelabit' hō pcti· filiꝰ pdicōis q aduersat' et extollit' sup omē qd dicit' aut colit' deꝰ· ita vt ī templo dei sedeat ondens tanq̄ sit deus· Quem dñs ihs xp̄s interficiet spiritu oris sui· Malach· mittetur aūt helias pheta priꝰq̄ veniet dies dñi magnꝰ et horribilis| et ɔuertet corda patrū ad filios| et corda filiorū ad patres cū q̊ veniet enoch et pphetabūt diebꝰ mille ducētis sexaginta: amicti saccis Et cū finierit testiōmū suū| bestia q̄dā ascēdet de abisso| & faciet aduersus illos bellū| & vincet illos & occidet: & corpa eorū iacebūt in plateis ciuitatis magne| vbi dñs eorū crucifixus est| et post tres dies & dimidium spiritꝰ vite intrabit in eos· hec prophecia libri apoc·

De die nouissimo· Ca· xiiij·

Statim aūt pꝰ t'bulacōz dierū illorū sol obscurabit': & luna ñ dabit lumē suū| et stelle cadēt de celo| et v'tutes celorū mouebūt'· tūc appebūt sig' filij hoīs ī celo et plāgēt sup se oēs t'bꝰ tre· Reges et pncipes et t'buni et diuites et fortes et oīs suꝰ et liber se abscōdēt ī spelūcis et petris montiū

Et dicent montibus & petris· cadite super nos & abscondite
nos a facie sedentis sup tronum & ab ira agni| quoꝛ veniet di-
es dñi magnus ire ipoꝝ & quis poterit stare· Et mittet ange
los suos cũ tuba & voce magna| & ꝯgregabũt electos eiꝰ a q̃
tuoꝛ ventis celi| a sũmis celoꝝ vsqꝫ ad termĩos eoꝝ· Tunc ip
se dominꝰ in iussu & voce archangeli & in tuba dei descendet
de celo· Et omẽs qui in monumentis sunt audient vocem filij
dei| & ꝑcedunt boni in resurrectionem vite| mali vero in resur
rectionem iudicij· Moꝛs & infernꝰ dabũt moꝛtuos suos qui ĩ
ipsis erunt| & videbit omĩs oculus| & qui eum pupugerũt fi-
lium hominĩs venientem in nubibꝰ celi cum v̇tute multa et maie
state| veniet aũt dñs ad iudiciũ: non solũ cum angelis| ſꝫ etiaz
cum senatoꝛibus populi sui testimonio salomonis· Nobilis in
poꝛtis quando sederit cum senatoꝛibꝰ terre· Sedebunt enim &
ipsi sup sedes duodecim iudicãtes duodecim tribꝰ isrl· Aspici
ebam inquit daniel donec troni positi sũt| et antiquꝰ dieꝝ sede
bit| vestimentũ eiꝰ q̃si nix candidũ| & capilli eiꝰ q̃si lana mun-
da Thronus eiꝰ flãme ignis| rote eiꝰ ignis accensus| fluuius
igneꝰ rapiduſqꝫ gradiebat᷑ a facie eiꝰ· Milia miliũ ministrabãt
ei| & decies centena miliũ assistebãt ei· Deꝰ noster maĩfeste ve
niet deꝰ nr̃ & nõ silebit· Ignis in ꝯspectu eiꝰ exardescet & ĩ cir
cuitu eiꝰ tempestas valida· Nubes et caligo in circuitu eiꝰ Ju
sticia et iudiciũ coꝛrectio sedis eiꝰ· Et aduocauit celũ & terraz
desuper vt discernat ꝑplm̃ suum· Nam & ꝯgregabunt᷑ an̄ eũ
omẽs gentes & sep̃abit eos abinuicem: sicut pastoꝛ segregat
oues ab edis| et statuet q̇dẽ oues a dextris edos aũt a sinistris

De potentia sapientia et iusticia iudicis· Ca· xv·

Quantꝰ tũc erit timoꝛ et tremoꝛ fletꝰ et gemitꝰ· Naz
si calũpne celi ꝯtremiscũt & pauẽt aduentũ eiꝰ: & an
geli pacis amare flebũt| pctõres tũc quid facient? Si
iustꝰ vix saluabit᷑ impiꝰ et pctoꝛ vbi parebũt? Proptẽa cla-
mat ꝑpheta· Ne ĩtres ĩ iudiciũ cũ ſuo tuo· qꝛ ñ iustificabit᷑ in
ꝯspectu tuo omĩs viuẽs· Si iniq̃tates obseruaberis dñe: dñe
quis sustinebit? Quis enĩ ñ timeat iudicẽ potẽtissimũ quẽ nẽo

potest effugere· Sapientissimū quē nemo potest superare· Iustissimum quē nemo pōt corripere· fortissimū quē nemo potest vincere· Job· Si fortitudo q̄ritur: robustissim⁹ est| & sapiēs corde| & fortis robore· Si equitas iudicis: nemo audet ꝓ me testimonium reddere· Job· Si iustificare me voluero os meū condempnabit me| si innocentem ostendere prauum me comprobabit· Et si simplex fuero: ip̄e dixit et facta sunt ip̄e mandauit & creata sūt· Qui vocat stellas & dicūt assum⁹· qui facit angelos suos spirit⁹ & ministros suos ignē vrentem cui⁹ voluntati nihil omnīo resistit· cui verbū nullū est impossibile· Cui flectitur omne genu celestiū terrestrium & infernoꝝ· hunc ergo nemo potest effugere dicēte ꝓphete· Si ascendero in celū tu illic es· si descendero ad infernū ades· Ipse scrutat̄ renes & corda| ante cui⁹ ꝯspectū omīa nuda & apta sunt· Qui pluuie guttas & arenas maris dinumerat· deus scientiaꝝ dn̄s prescius oīm: ꝯscius singulorū occult⁹ occultoꝝ oīm indagator· Hunc ergo nemo pōt latere sicut dicit apl̄s· Non est vlla creatura inuisibilis in conspectu ei⁹· Ipse est iudex iustus fortis & patiens & multe misericordie & longanimis: qui nec p̄ce nec precio nec amore nec odio a semita rectitudinis declinat: sed via regia semp incedens| vllum malū p̄terit impunitū nullum bonum irremuneratum relinquit· Sed quod dicit psalmista· Tu reddes singulis s̄m opera sua·

De diuino iudicio· Ca· xvi·

Vis aūt n̄ timeat illud examē in q̄ idē erit et accusator et aduocat⁹ et iudex· Accusabit eñ cū dicit· Esuriui et n̄ dedistis mihi māducare· Sitiui ₢c· Aduocabit cū subdit· Amē dico vob̄ q̄diu n̄ fecistis vni ex minīs meis ₢c Judicabit cū īfert· Discedite a me maledicti ī ignē etnū· Nō erūt testes ī illo iudicio necessarij· q̄ꝛ tūc maīfesta erūt abscōdita tenebraꝝ Nihil eñ occultū q̄d n̄ reuelet̄· Tūc libri cōsciaꝝ erūt apti| et iudicabūt̄ mortui ex his q̄ sūt scripta ī libris s̄m opa ip̄oꝝ O q̄nt⁹ ėit pudor pctōribꝫ| q̄nta ꝯfusio cū eoꝝ nephādissima crimia cūctis erūt maīfesta O q̄ꝫ btī q̄ꝝ remisse sūt iniqtates et q̄ꝝ tecta sūt pctā· Ab illa snīa nūq̄ꝫ p̄nt reuocare|

quia pater omne iudiciū dedit filio suo: qui claudit & nemo aperit|aperit & nemo claudit|os domini locutum est·

q nihil prosint opes damnandis· Ca·xvij·

Vnc non proderint opes nec defendunt honores Nō suffragabuntur amici· Scriptum est enim in ezechiele·Aurum & argentum non valebit liberare eos ī die furoris domini|flebunt & plāgent reges terre cū viderint fumum incendij propter timorem tormentorum· Quid ergo facietis in die visitationis et calamitatis delonge venientis? ad cuius fugietis auxilium? Vnusquisqz portabit onus suum· Anima que peccauerit ipsa morietur· O q̄ȝ districtum iudicium in quo non solum de factis: sed de omni verbo ocioso quod locuti fuerint homines|reddituri sunt rationē· In quo vsqz ad nouissimum quadrantem exigetur debitum cum vsuris Quis ergo fugere poterit a ventura ira? Mittet ergo filius hominis angelos suos|& colligent de regno suo omīa scandala|& eos qui faciunt iniquitatem|& alligabunt fasciculos ad comburendum|& mittunt eos in caminum ignis ardentis|ibi erit fletus|gemitus·eiulatus·luctus·cruciatus·stridor·clamor·timor·& tremor·dolor & labor ardor & fetor·obscuritas·anxietas·acerbitas·asperitas·calamitas·egestas·angustia & tristitia·obliuio & confusio·torsiones et punctiones·amaritudines & terrores·fames·sitis·frigus & cauma·sulphur & ignis ardens in secula seculorum· Deo Gratias·

Explicit tractatulus Innocentij pape de miseria conditionis humane nature|per me fridericum Creußner ciuem Nurmbergensem Sub anno domini·M·CCCC·LXXVij·